

Nainen uutiskuvassa – henkilökuvan valintaa ohjailevat tekijät STT:n asiakasmedioissa

Aino Haili

Tekijä(t) Aino Haili	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Nainen uutiskuvassa – henkilökuvan valintaa ohjailevat tekijät STT:n asiakasmedioissa	Sivu- ja liitesivumäärä 53 + 5
<p>Opinnäytetyöni käsittelee sitä, kuinka uutistoimisto STT:n asiakkaat käyttävät jutuissaan kuvia naisista sekä mitkä tekijät ohjaavat toimittajia henkilökuvavalinnassa. STT:n osana toimii Lehtikuva, jonka kuvia STT myy asiakkailleen. Tutkimuksen kohteena on kaksi STT:n asiakasta, jotka käyttävät Lehtikuvan palveluja: MTV Uutiset sekä Hufvudstadsbladet. Tutkimuksessa keskitytään näiden kahden median verkkoetusivuihin.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, noudattavatko tutkittavat mediat ja STT:n asiakkaat länsimaisia sukupuoliroolien normeja uutiskuvituksissaan. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia perusteita toimittajilla on tekemilleen kuvavalinnoille sekä sitä, kuinka tietoisia valinnat ovat. Käsittelen työssäni naiskuvaa kummassakin toimituksessa ja sitä, kuinka aktiivisen keskustelun aihe se kummassakin mediatalossa on. Selvitän, miten asiakkaat kokevat Lehtikuvan henkilökuvatarjonnan ja näkykö sukupuoli siinä.</p> <p>Päämetodini tutkimuksessa on STT:n asiakkaiden haastattelut sekä ennen haastatteluja tehty seuranta. Haastateltaviksi valikoituivat neljä henkilöä, jotka ovat työssään päivittäin tekemisissä valokuvan kanssa. Ennen haastatteluja tein esiselvityksen, jossa seurasin kummankin median verkkoetusivuja. Opinnäytetyö on tehty syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana. Seitsemän satunnaista seurantapäivää jakautuivat sekä syksylle että keväälle. Haastattelut toteutin helmi-maaliskuussa 2019. Haastattelujen ohessa annoin haastateltavilleni tehtävän, jossa heidän tuli valita pääkuvia ja perustella valintojaan konkreettisesti.</p> <p>Haastattelujen aikana tuli ilmi, etteivät toimittajat työssään juuri mieti perusteita kuvavalinnalle, mutta kysyttäessä he osaavat kuitenkin eritellä syitä melko tarkastikin. Haastateltavien mielipiteet jakautuivat tasan siitä, vaikuttaako sukupuoli henkilökuvan valintaan. Keskustelujen aikana tuli ilmi, että Hufvudstadsbladetin toimituksessa sukupuolikysymys ja erityisesti naisnäkökulma on aktiivisen keskustelun aihe, ja asialle on asetettu selkeitä tavoitteita. MTV Uutisissa vastaavaa keskustelua ei ole käyty ja haastateltavat kokivat, ettei sille ole oikeastaan tarvetta.</p> <p>Sekä MTV Uutisten, että Hufvudstadsbladetin toimittajat toivoivat, että Lehtikuvalta olisi saatavilla monipuolisempia ja mielenkiintoisempia henkilökuvia. Asiakkaat olivat kuitenkin yleisesti tyytyväisiä Lehtikuvan henkilökuvien laatuun.</p> <p>Hufvudstadsbladetin asiakkaat toivovat, että Lehtikuvan kuvatarjonnassa olisi paremmin materiaalia myös naisurheilusta, joka on selkeästi aliedustettuna tarjonnassa. MTV Uutisten toimittajien mukaan sukupuoli näkyy Lehtikuvan tarjonnassa tiettyinä toistuvina stereotyyppioina lähinnä perhettä koskevissa aiheissa.</p>	
Asiasanat sukupuoli, uutiskuvat, henkilökuvat, kuvajournalismi, etiikka, STT, Lehtikuva, kuvatoimistot	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sukupuolentutkimus ja naisten representaatiot	3
2.1	Sukupuoli ja sen representaatiot sukupuolittuneissa kulttuureissa	3
2.2	Henkilökuvan rakentuminen	4
2.3	Kuvajournalismin ja henkilökuvan eettisyys	6
2.4	Henkilökuva ja sukupuoli	7
2.5	Naiset aliedustettuina mediasisällöissä	9
3	Tutkimusmenetelmän esittely	11
4	STT	14
4.1	Esittely	14
5	Lehtikuva	16
5.1	Lehtikuvan kuvaprosessi	16
5.2	Sukupuolten tasa-arvon näkyminen Lehtikuvalla	17
6	Tutkimuksen kohteena olevien medioiden esittely	19
6.1	MTV Uutiset.....	19
6.2	Hufvudstadsbladet.....	20
7	Tutkimusmedioiden seuranta.....	22
7.1	Satunnaisseuranta antoi mielikuvan naiskuvien määrästä.....	22
7.2	Seuranta	22
7.2.1	1. seurantapäivä.....	22
7.2.2	2. seurantapäivä.....	23
7.2.3	3. seurantapäivä.....	23
7.2.4	4. seurantapäivä.....	24
7.2.5	5. seurantapäivä.....	24
7.2.6	6. seurantapäivä.....	25
7.2.7	7. seurantapäivä.....	25
7.2.8	Seurannan johtopäätökset	26
8	Haastattelut.....	27
8.1	Lehtikuvan kuvien käyttö sekä niiden valinta tutkimusmedioissa	28
8.2	Valitse kuva -haastattelutehtävä ja sen tulokset	31
8.3	Naiskuvan huomioonottaminen toimituksissa	41
8.4	Yhteenveto	42
9	Pohdinta ja päätelmät	45
10	Loppusanat	52
	Lähteet	54
	Liitteet.....	58
	Liite 1. Tutkimuskysymykset STT:n asiakkaille.....	58

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee sitä, kuinka naista kuvataan tällä hetkellä suomalaisessa uutiskuvassa. Työssä tarkastellaan aihetta kahden Suomen tietotoimiston eli STT:n asiakkaan, MTV Uutisten sekä Hufvudstadsbladetin, näkökulmasta. Haastatteluilla sekä kahden median verkkoetusivujen seuraamisella selvitetään, millaiset perusteet johdattelevat STT:n asiakkaita tekemään valintoja henkilökuvien suhteen. Työssä pyritään selvittämään vaihtuvatko perusteet kuvassa esiintyvän henkilön sukupuolen mukaan.

Kysymys naisen kuvaamisesta on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen. Seksuaalista häirintää vastustava liikehdintä on puhuttanut ihmisiä kiivaasti ympäri maailmaa jo vuoden ajan ja sen myötä keskustelu siitä, kuinka naisia esitetään mediassa, on myös kiivastunut. Konkreettisia tekoja sekä toimintamallien muutosta kaivataan. Luonnollisesti medialla on erittäin suuri rooli tässä keskustelussa ja mielestäni sen on arvioitava uudestaan itseään sekä omia tapojaan toimia tämän keskustelun varjolla.

Olen ollut erittäin kiinnostunut tasa-arvon edistämisestä ja naisten aseman parantamisesta jo pitkään, mutta kiinnitin huomiota naiskuvaan ensimmäistä kertaa kunnolla aloittaessani itse työskentelyn toimittajana. Tuolloin oli tyypillistä, että toimituksessa, jossa työskentelin, tehtiin usein jopa seksistisiä juttuja naisten kuvien perusteella. Kyseessä saattoi olla avonainen gaala-asu, niukka uima-asu tai jopa vielä vähäisempi vaatetus. Tällaisten juttujen kirjoittaminen oli minulle erittäin epämieluisaa, sillä naiskuva on muutenkin mediassa usein erittäin seksistinen ja noudattaa tiettyä ”kauneuden kaavaa”. Olen erittäin huolissani siitä, kuinka tällaiset kuvitukset vaikuttavat esimerkiksi nuoriin tyttöihin, sillä sosiaalisen median kautta tällaiset mediasisällöt ovat myös itsetuntoaan kehittäville nuorille jatkuvasti läsnä. Naiset esitetään mediassa usein tietynlaisessa naisellisessä mallissa sekä kevyissä yhteyksissä. Toivon, että tulevaisuudessa median naiskuva olisi monipuolisempi. Tähän mediatalot sekä toimittajat voivat vaikuttaa erittäin paljon omilla valinnoillaan.

Tutkimukseni on toimeksianto STT:ltä ja työn tekemisestä sovittiin STT:n avainasiakaspäällikkö Maija Paikkalan kanssa. Tutkimuksessani haluan selvittää, ovatko sukupuoliroolien normit niin syvään juurtuneita kahdessa suuressa suomalaisessa mediassa, kuin silmä määräisesti oletan niiden olevan. Haluan selvittää, käydäänkö aiheesta keskustelua ja onko sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen toimituksissa lainkaan relevantti aihe. STT on myös kiinnostunut selvittämään erityisesti, kuinka sen asiakkaat kokevat Lehtikuvan henkilökuvien tarjonnan.

Opinnäytetyössä tutkimuksen kohteena ovat STT:n asiakkaista MTV Uutiset sekä Hufvudstadsbladet. Tutkittavat mediat mietittiin ja päätettiin yhdessä avainasiakaspäällikkö Paikkalan kanssa. Sekä MTV Uutiset, että Hufvudstadsbladet ovat STT:n asiakkaita, mutta Paikkalan mukaan nämä kaksi mediaa tilaavat STT:ltä hieman erilaisia palveluita. Kumpikin medioista toimii pääseudulla, mutta käsittelee uutisoinnissaan laajasti erilaisia aiheita, toimipaikkakunnastaan riippumatta. Mikä tärkeintä, kumpikin media on STT:n alaisuudessa toimivan Lehtikuvan asiakas.

Tutkimusongelmana on selvittää, mikä ohjailee henkilökuvavalintaa tekeviä toimittajia tekemään päätöksensä heidän valitessaan juttuun kuvan naisesta. Työn tarkoituksena on analysoida sitä, mietitäänkö uutisoinnin naiskuvaa toimituksissa tällä hetkellä, millaisissa yhteyksissä naisia kuvataan, millaisia valintoja toimittajat tekevät sekä kuinka tietoisia toimittajat ovat tekemiensä valintojen perusteista. Työssä on myös tarkoitus selvittää STT:n toimeksiannon mukaisesti, tarjoaako Lehtikuva asiakkailleen tarpeeksi monipuolisesti kuvitusta ja henkilökuvia naisista sekä kuinka Lehtikuvan henkilökuvien tarjonta koetaan ylipäätään.

2 Sukupuolentutkimus ja naisten representaatiot

Tasa-arvofeminismi syntyi 1900-luvun alussa, mutta se yleistyi tutkimusnäkökulmana vasta 1970-luvulla. Näkökulma nosti esiin muun muassa sitä, kuinka naiset ovat näkymättömiä julkisuuden alueella ja heidät on pitkälti sysätty yksityisen alueelle. Tässä tapauksessa julkisen alueella tarkoitetaan esimerkiksi politiikkaa ja muita yhteiskunnallisia asioita, kun taas yksityisen alue kattaa kodin, perheen sekä tunteiden ja ihmissuhteiden maailmat. (Aslama 2006, 48.)

1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa tehdyt ensimmäiset tutkimukset aiheesta osoittivat, että naiset ovat selkeästi aliedustettuina mediassa. Tällöin, ja monesti myös nykyään, naiset esitettiin passiivisissa rooleissa – näin ollen he olivat harvemmin auktoriteetteja. Usein naista kuvattiin julkisuudessa ulkonäkönsä takia. (Aslama 2006, 50.)

2.1 Sukupuoli ja sen representaatiot sukupuolittuneissa kulttuureissa

Länsimaiset yhteiskunnat ovat kulttuuriensa puolesta oikeastaan läpikotaisin sukupuolittuneita. Sukupuoli ja sen määräämät roolit ulottuvat lähes jokaiselle elämän osa-alueelle. Ympäröivän kulttuurin itsessään voi ajatella olevan sukupuolta määrittävää, sillä yksikään elämän osa-alueista ei ole yksiselitteisen naisinen tai miehinen ilman kulttuurin sukupuolitavaa voimaa. (Ojajärvi 2004, 255.)

Kun ajattelen itse sukupuolittuneisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa, ensimmäiseksi mieleeni tulevat erilaiset ammattiryhmät. Erittäin vanhanaikainen esimerkki on jako palomiehisiin ja sairaanhoitajiin: palomiesten ajatellaan olevan ensisijaisesti miehiä, sillä ammatti vaatii tiettyjä fyysisiä ominaisuuksia sekä vahvaa luonnetta, joiden ajatellaan olevan miehille tyypillisiä piirteitä. Tästä johtuen ammattinimike on nimenomaan *palomies*. Sairaanhoitajalta sen sijaan vaaditaan kykyä hoitaa toista ihmistä sekä osoittaa empatiaa ja myötätuntoa. Tämän koetaan edelleen olevan enemmän naisten heiniä.

Yksi feministisen viestinnän tutkimuksen tavoitteina on historiansa läpi ollut osoittaa sukupuolten välinen epätasa-arvo. Tämä ulottuu myös sukupuolten väliseen epätasa-arvoon median esitys- ja tuotantokäytännöissä. Useiden analyysien mukaan median tuotanto- ja esityskäytännöt rakentavat kahta erilaista sukupuolta. (Ojajärvi 2004, 255.)

Yhdysvaltalaisen filosofin ja feminismin teoreetikon Judith Butlerin mukaan sukupuoli nimenomaan *tehdään*, kaikissa muodoissaan. Butlerin performatiivisen sukupuoliteorian mukaan sukupuoli ei ole luonnostaan tai itsestään selvästi olemassa. Sen sijaan kaikki, mikä sukupuolesta ymmärretään, on performatiivisesti tuotettu. Sukupuolta esittämällä tehdään samalla näkyväksi se, mitä ylipäättään pidetään ja mikä käsitetään sukupuoleksi. Sukupuoli rakentuu tiettyjä rituaaleja toistamalla. (Ojajärvi 2004, 259-260.)

Feministiseen mediatutkimukseen sisältyy median esityksiin liittyvä taustaoletus, jonka mukaan biologisesta sukupuolesta seuraa automaattisesti kulttuurinen sukupuoli, eli nais-esiintyjän on tehtävä naisellisia esityksiä (Ojajärvi 2004, 258-260). Näin ollen voidaan vetää johtopäätös siitä, että naisia esitetään median representaatioissa, kuten uutiskuvissa, tietyllä tavalla.

Joskus feminiininen ja maskuliininen kulttuuri kamppailevat keskenään. Niiden määrittely on myös usein hankalaa ja joskus sukupuoltaan ”väärin” toistavat ja esittävät yksilöt joutuvat kritiikin kohteiksi. Esimerkiksi naiset voivat joutua moitituiksi liiallisen maskuliinisuuden omaksumisesta. (Ojajärvi 2004, 263-265.)

Judith Butler kutsuu yllämainittua sukupuolten ja niiden roolien omaksumista heteronormiksi. Kun biologinen sukupuoli ei täysin vastaa sukupuolen oletettua tapaa toimia sekä esiintyä, media saattaa omilla toimillaan ylläpitää oletettua heteronormia (Ojajärvi 2004, 266). Esimerkiksi fyysiseltä olemukseltaan lihaksikas ja maskuliininen naispuolinen huippu-urheilija saatetaan esittää lehden sivuilla mekkoon ja korkokenkiin pukeutuneena, jotta saadaan korostettua yksilön naisellisuutta.

Vielä nykyäänkin erityisesti naisten urheilu ja varsinkin vaativimmat sekä aggressiivisemmat lajit aiheuttavat mielipiteitä moneen suuntaan ja pysyvät alati puheenaiheina. 1900-luvun alussa tuotiin vahvasti jopa esiin, että liikaa urheileva nainen on ulkomuodoltaan ”naisen irvikuva”. Vaativa urheilu rikkookin jatkuvasti kulttuurisia odotuksia naisellisyydestä. (Turtiainen 2005, 51.)

2.2 Henkilökuvan rakentuminen

Henkilökuvalla on erittäin pitkä historia. Valokuvamuotokuvan historia ulottuu 1800-luvun alkupuolelle asti, ja sitä pohjusti satojen vuosien edestä muotokuvamaalausten historiaa. Valokuvahenkilökuvien muotokielen onkin tutkittu periytyvän osittain historiallisista muotokuvamaalauksista. Vuonna 1851 Lontoossa näytteille laitettiin ensimmäiset valokuvatut

muotokuvat ja samana vuonna taidekriitikko Francis Wey julkaisi oman teoriansa valokuvamuotokuvasta. (Weselius 2013, 52.)

Taidemuotokuvan lisäksi henkilökuvan on tutkittu periytyvän erilaisista luokittelevista henkilökuvatyypeistä. 1700-luvulla esitetty fysionominen suuntaus oletti, että henkilön moraalinen karakteri pystytään todentamaan tämän kallonmuodosta. Vuoden 1839 tienoilla keksittiin valokuvan olevan oivallinen väline ihmisten luokitteluun. 1900-luvulle tultaessa tämä fysionominen keskustelu muotokuvan kyvystä ilmentää ihmistä olemusajattelun mukaisesti hiipui, mutta se ei ole tähänkään päivään mennessä kadonnut kokonaan. (Weselius 2013, 52.)

Aikakauslehtien henkilökuvien on tutkittu pohjautuvan erityisesti historiallisiin julkisuuden henkilöiden glamourkuviin. Nämä niin kutsutut glamourkuvat, kuten muutkin luokittelevat henkilökuvat, perustuvat joidenkin tutkimusten mukaan symbolisiin tyypeihin. Tällaisia symbolisia tyypejä ovat esimerkiksi maskuliininen mies ja kaunis nainen. Tähän luokitteluun kuuluvat kuvat saattavat olla kohteensa näköisiä, mutta niillä ei kuitenkaan ole tekemistä mallin oman persoonallisuuden kanssa. (Weselius 2013, 52-53.)

Henkilökuva on yksi varhaisimmista valokuvan lajeista. Kuvajournalismin alakategorioina on pidetty uutis-, reportaasi- sekä kuvituskuvia. Kyseinen kategoriointi perustuu valokuvien kerronnallisiin eroihin sekä siihen, miten ne viittaavat esittämäänsä todellisuuteen, kuten kuvaamaansa henkilöön. Edellä mainittujen kategoriointien rinnalla kuvajournalismin alalajeissa puhutaan usein myös henkilökuvista. (Weselius 2013, 54-55.)

Kun kuvaa tutkitaan lähemmin, sisällöllinen sekä funktionaalinen tarkastelu voivat sekoitua. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi henkilökuva esittää aina henkilöä, mutta se saattaa olla muodoltaan sekä funktioltaan niin uutis-, kuvitus- kuin reportaasikuvakin, mutta myös täysin puhdas henkilökuva. Henkilökuva voi täten olla aina osa myös jotain toista genreä. (Weselius 2013, 55.)

Henkilökuvan on ajateltu aikojen saatossa esittävän joko kohteensa tai tekijänsä sisäistä todellisuutta tai kuvan katsojan omia vaihtelevia, niin sanottuja ”teatterillisiä” identiteettejä. Kaksi ensimmäistä näkemystä, joiden mukaan henkilökuva esittää kohteen tai sen tekijän sisäistä todellisuutta, korostavat valokuvan roolia todellisuuksia paljastavana välittäjänä. Kolmannen näkemyksen mukaan taas korostuu henkilökuvan yhteisesti rakennettu luonne: henkilökuvan kohteen, tekijän sekä katsojan yhteiset ”teatterilliset” identiteetit, jotka muovautuvat henkilökuvassa yhdessä tilanteen mukaan. Lisäksi on henkilökuvia,

jotka eivät kuvaa niin kohteensa kuin tekijänsä sisäistä tai ulkoista identiteettiä, vaan kuvan merkitys syntyy sosiaalisissa tilanteissa ja sitä ympäröivissä diskursseissa. Tämän kaltainen henkilökuva pyrkii itsessään tekemään inhimillisen yleistyksen. (Weselius 2013, 57.)

On henkilökuvia, joissa esitetyt henkilöt pysyttelevät nimettöminä sosiaalisen tai etnisen ryhmänsä edustajina. Tällaiset henkilökuvat antavat kohteelleen lähinnä abstrakteja ominaisuuksia ja henkilöt tyypistetään yleisiksi toimijoiksi. Tämän tyylinen henkilökuva tähtää sosiaaliseen yleistykseen, eli kohteet ovat kuvassa ruumiillistamassa joitakin yleisiä jaettuun käsityksiä, esimerkiksi jostakin yhteiskunnallisesta aiheesta. (Weselius 2013, 59.)

Dokumentaarinen lähestymistapa ei ole ainut keino tehdä kuvajournalismia. Aikakauslehtienkin henkilökuvilla journalistit pyrkivät tuomaan aiheitaan lähemmäs lukijoitaan. Näin ollen myös aikakauslehdissä julkaistut henkilökuvat, mainoksia lukuun ottamatta, ovat kontekstiinsa sidottua kuvajournalismia. (Weselius 2013, 69-72.)

2.3 Kuvajournalismin ja henkilökuvan eettisyys

Tässä opinnäytetyössä kuvajournalismista sekä uutiskuvista puhuttaessa tarkoitetaan valokuvia, joiden tehtävänä on raportoida todellisuutta journalistisesti, eli todellisuutta muokailleen, eikä kaupallisesti. Kuten uutisjournalismia itseäänkin, myös kuvajournalismia määrittelee totuusvaatimus. Se on ilmiö, jolla vaalitaan sekä ritualisoidaan kansalaisten luottamusta mediaan instituutiona. Näin ollen myös kuvajournalismin etiikka perustuu oikeaan havaintoon todellisuudesta. Kuvajournalistit seuraavat alaa määrittäviä eettisiä ohjeita yleensä erittäin tarkkaan: mikäli sääntöjä rikotaan, ammattikunta on nopea rankaisemaan jäsentään. (Weselius 2013, 60.)

Kuvajournalismin historiasta löytyy useita tapauksia, jolloin esimerkiksi sopimattoman kuvanmuokkauksen tullessa ilmi kuvajournalistin uskottavuus on kokenut suuren kolauksen tai se on kadonnut kokonaan. Yksi kuuluisimmista sekä varhaisimmista tapauksista oli vuonna 2006, kun Reutersin valokuvaaja Adnan Hajj jäi kiinni savun lisäämisestä kuvanmuokkauksen avulla valokuvaansa ilmaiskun kohteeksi joutuneesta Beirutista. Tapaus aiheutti ennen näkemättömän kriisin kuvajournalismin alalle, jonka oli mietittävä käytäntöjään ja säädöksiään uudestaan sekä määritettävä uudet pelisäännöt. (The New York Times 2006.)

Kuva 1. Adnan Hajj'n vuonna 2006 ilmaiskun kohteeksi joutuneesta Beirutista kuvaama muokkaamaton kuva vasemmallalla, käsitelty kuva oikealla. (Adnan Hajj/Reuters 2006).

Kuvien ja faktojen yhteyttä pyritään vaalimaan journalismissa edelleen, vaikka sanomalehtien historian alusta asti kuvituksilla ja tekstillä on ollut erilainen suhde faktoihin. Journalistin ammattietiikkaan ja velvollisuuksiin kuuluu pyrkimys totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen sekä objektiivisuuteen. Objektiivisuuden käsite on kuitenkin toisinaan hankala, sillä sen tiedetään olevan yhtä aikaa mahdotonta mutta se kuitenkin tunnetaan välttämättömäksi. (Weselius 2013, 61-61; Julkisen sanan neuvosto 2019.)

Journalistisiin valokuviin liitetään objektiivisuuden sekä todenmukaisuuden käsitteiden lisäksi usein autenttisuuden käsite. Tässä tapauksessa autenttisuus viittaa vahvasti niin tekniseen kuin diskursiiviseen koskemattomuuteen. Valokuvan autenttisuuden voidaan ajatella olevan käsite, johon ovat vaikuttaneet valokuvan diskursiiviset, ammatilliset sekä sosiaaliset käytännöt. Se myös kyseenalaistuu aina, kun jokin totutuista käytännöistä muuttuu. (Weselius 2013, 63.)

2.4 Henkilökuva ja sukupuoli

Henkilökuvan rakentumista käsiteltäessä käsitellään aina niin ikään sukupuolen rakentumista. Feminiinisuuden ja maskuliinisuuden erilaiset esitystavat mediassa suhteessa ihmisten ammattistatuksiin on todennettu useissa eri tutkimuksissa. Judith Butlerin esittämän performatiivisuuden teorian mukaan henkilökuva on myös itsessään performatiivinen: se ei ole vain jonkin asian uudelleen esittämistä, vaan jonkin asian aikaansaamista sitä toistamalla. (Weselius 2013, 104).

Dokumentaariseen kuvajournalismin ideaaliin kuuluu olennaisesti, että valokuva, eli uutiskuva, on mahdollisimman muokkaamaton representaatio ympäröivästä todellisuudesta.

Erving Goffman esitti vuonna 1979 ajatuksen, jonka mukaan henkilökuvaa ei voi olla representaatio kenenkään sisäisestä todellisuudesta, vaan se on sen sijaan sosiaalisen esityksen uudelleen esitys. Goffmanin mukaan kysymykseen siitä, mitä henkilökuvaa esittää, on haettava sosiaalisia eikä psykologisia vastauksia. (Weselius 2013, 161.)

Goffman on taustoittanut teoriansa sosiaalisesta performanssista aina evoluutioteorioihin asti. Hänen mukaansa tietyt sukupuolittuneet käytännöt, kuten esimerkiksi tietynlaiset poseeraukset, eivät ole osoitus siitä, että sukupuolittunut käytös olisi ihmiselle luonnollista tai jollain tavalla olemuksellista. Sen sijaan sosiaalisen esittämisen tapoihin ja käytäntöihin innokas heittäytyminen olisi ihmiselle itsessään luonnollista sekä olemuksellista. (Weselius 2013, 162-163.)

”Miehen ja naisen ihmisluonto koostuukin kyvystä oppia tarjoamaan ja lukemaan maskuliinisuuden ja feminiinisuuden kuvauksia ja tahdosta sopeutua järjestykseen, jossa näitä kuvia esitetään, ja nämä kyvyt heillä on koska he ovat ihmisiä, ei koska he ovat naisia tai miehiä.” (Goffman 1979. Teoksessa Weselius 2013, 163).

Kuvat vaikuttavat epäilemättä katsojaansa. Mediaa on kritisoitu usein kapeasta ruumisihanteestaan, mikä koskee erityisesti naisia ja estää erilaisuuden näkemisen hyväksyttävänä tai ihailtavana. Feministinen mediatutkimus tutkii myös sitä, kuinka representoitujen ja todellisten, arjessa elävien ruumiiden suhde tulisi ymmärtää. (Kyrölä 2006, 107-108.)

Ruumiin normittamista sekä ulkonäköihanteita on pidetty pitkään vahvoina yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vallankäytön välineinä. Jo 1970-luvulla feministisessä liikkeessä nostettiin esille sitä, että kauneusihanteiden sorrosta tulisi irrottautua käytännön toimilla. Kauneuskäsitysten kritiikki ei kuitenkaan alkanut silloin, vaan sitä on esiintynyt läpi sukupuolitutkimuksen sekä feminismin historian. Erityisen tärkeäksi aiheeksi naisille markkinoidut, pakottavat ruumisihanteet tulivat 1960-luvun lopun feministisessä liikehdinnässä, jolloin esimerkiksi Yhdysvalloissa järjestettiin No More Miss America –mielenosoitus. Tuolloin feministit kritisoivat Miss Amerikka –kauneuskilpailuinstituutiota ja sitä syytettiin muun muassa seksismistä, rasismista sekä naisten kilpailuttamisesta toisiaan vastaan. (Kyrölä 2006, 109-11.)

Feministisessä 1970-luvun ja 1980-luvun elokuvateoriassa on todettu, että elokuvien naiskuvat ilmentävät ja ylläpitävät naisten yhteiskunnallista sortoa. Teoriassa on todettu myös, että naiset asemoidaan yleisesti alistettuun asemaan objektivoinnilla sekä seksuaalisoin-

nilla. Teorian mukaan elokuva, kuten muutkin kulttuuriset kuvastot, eli esimerkiksi valokuvat, konstruoivat sekä määrittelevät naisen kohteena, joka on puutteellinen, ei-mies, kaunis pinta, passiivinen ja erotisoitu miehistä katsetta varten. (Kyrölä 2006, 113.)

Elokuvateoreetikko Laura Mulveyn ja hänen kollegoidensa kirjoitukset osoittivat sen, että patriarkaalisen yhteiskunnan syvärakenteet sekä tiedostamaton ulottuvuus vaikuttavat naisten kuvaamisen käytäntöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että tietyt katsomisen tavat sekä omaksutut visuaaliset merkitysjärjestelmät ovat yksi oleellinen osa ruumiillisuuden kokemuksia. Näin ollen myös naisruumiin kuva populaarimediassa on rakennettu palvelemaan useita erilaisia valta-asemia, joita suojelee illuusio siltä, että naiset ovat luonnostaan sen kaltaisia, millaisina heidät esitetään. Naislähtöisen, vallankäytöstä irrotetun ruumiillisuuden, patriarkaalisten kuvien sekä katseiden määrittämän ruumiillisuuden erottamisesta onkin tullut pysyvä osa feminismiä. (Kyrölä 2006, 114-115.)

”Naisten kuvat ovat kuitenkin naiseuden tekemistä eivätkä olemassa olevan naiseuden tallentamista.” (Kyrölä 2006, 115.)

1990-luvun kuluessa feministisessä tutkimuksessa hylättiin mediakuvien ja ruumiiden suora vaikutussuhde. Nykyään ruumiiden, ruumiinkuvien sekä ruumiin kuvien suhdetta tarkastellaan monimutkaisempana prosessina. Näkemykseen on vaikuttanut muun muassa filosofi Michel Foucault ajatuksineen. Hänen mukaansa niin sanottua ”luonnollista”, aitoa ruumista ei ole olemassa, vaan ruumis, kuten sukupuoliakin, määritetään ja tuotetaan kulttuurisesti. Foucaultin mukaan valtakaaan ei ole vain ylhäältä alas suuntautuva voima, vaan se toimii ruumiissa, sekä sisäistettyinä toimintatapoina että normeja vastustavina käytäntöinä. (Kyrölä 2006, 120-121.)

Vaikka nykyään ruumiinkuvaa tarkastellaan feministisen teorian mukaan eri tavalla, ruumiin koko- ja ulkonäkönormit ovat edelleen pitäneet asemansa vallankäytön tapoina, jotka muotoutuvat arkisissa ja erilaisissa vuorovaikutussuhteissa muiden ruumiiden sekä ruumiin kuvien kanssa. (Kyrölä 2006, 121.)

2.5 Naiset aliedustettuina mediasisällöissä

Muun muassa yhdysvaltalaisen Harvardin yliopiston yhteydessä toimiva Nieman Lab julkaisi toukokuussa 2018 artikkelin European Journalism Observatoryn tekemästä tutkimuk-

sesta siitä, kuinka naiset ja miehet ovat edustettuna eurooppalaisissa medioissa. Tutkimuksen tulokset ovat hälyttäviä, sillä naiset ovat edustettuna selkeästi miehiä vähemmän useissa eurooppalaisissa medioissa. (Hazard Owen, 2018.)

Tutkimuksen kohteena oli 11 Euroopan maan suurimmat mediat. Näistä maista nousi esille muun muassa tulos, jonka mukaan kaikkien maiden keskiarvot yhteen laskettuna sellaisten valokuvien osuus, joiden kohteena on mies, oli 43 prosenttia. Naisia kuvaavien valokuvien osuus oli tutkimuksen mukaan 15 prosenttia. Tutkimuksen mukaan naisten edustuksen vähyys ei koskenut ainoastaan valokuvien määrää, vaan myös niiden kokoja sekä artikkelien pituuksia. (Hazard Owen, 2018.)

Joissakin tapauksissa naisia koskevissa jutuissa miehet esiintyivät pääkuvassa, vaikka heistä olisi ollut jutussa vain pieni maininta ja naisten kuvat olivat sen sijaan pieninä jutun lomassa. Edellä mainittu päti pitkälti printtimediaan, mutta myös internetin puolella naisten osuus oli tutkimuksen mukaan selkeästi epäedustettuna. (Hazard Owen, 2018.)

3 Tutkimusmenetelmän esittely

Olen valinnut tutkimusmenetelmäksi laadullisen, eli kvalitatiivisen haastattelututkimuksen. Ennen haastatteluja suoritan esiselvityksen, eli seitsemän satunnaisesti valitun päivän seurannan siitä, kuinka paljon ja millaisissa yhteyksissä tutkittavat mediat käyttävät naisia kuvituksissaan. Seuranta on mielestäni tärkeä pohja haastatteluille, sillä näin saan itse ennakkokäsityksen siitä, millaiset käytännöt kummallakin medialla on sukupuolten välisen tasa-arvon suhteen.

Valitsin menetelmäksi nimenomaan haastattelututkimuksen, sillä haastattelujen avulla minun on mahdollista saada selville suoraan vastausten takana olevia motiiveja, joka on erittäin olennainen osa tätä työtä. Haastatteluissa haastateltavia on myös todennäköisesti helpompaa motivoida vastaamaan kysymyksiin, kuin esimerkiksi lomakkeella toteutetussa kyselytutkimuksessa. Haastatteluissa myös haastateltava tulkitsee itse vapaammin kysytyt kysymykset, sillä tilanne etenee keskustelun kautta. (Hirsjärvi, Hurme 2009, 34.)

Haastattelujen avulla toivon myös saavani kuvaavia esimerkkejä. Aihe on osittain varsin abstrakti, joten luulen, että haastateltavien on helpompi sanallistaa mietteensä siitä kuin kirjoittaa ne, vaikka he journalismin ja tekstin ammattilaisia ovatkin. (Hirsjärvi, Hurme 2009, 36.)

Suunnittelen haastattelutilanteen löyhästi strukturoiduksi, sillä kysymykset ovat avoimia ja keskustelu voi ohjautua myös toisinaan spontaanien lisäkysymysten avulla. Menetelmä tarjoaa paljon variointimahdollisuuksia ja sen edetessä pystyn haastattelijana kohdistamaan huomion tarpeellisiin yksityiskohtiin sekä syvällisempiin pohdintoihin aiheesta sekä kysymyksestä riippuen. (Anttila 2005, 196.)

Tutkimusmenetelmän valinta ei ollut kohdallani yksinkertainen päätös. Olin alun perin valinnut menetelmäksi systeemanalyysin, jossa tutkitaan vuorovaikutusta, jolla on tietty funktio. Tässä tapauksessa systeemillä tarkoitetaan järjestelmää, ryhmää asioita tai osia, jotka ovat yksi kokonaisuus, joka toimii jonkin päämäärän toteuttamiseksi. Systeemi voidaan myös nähdä esimerkiksi toimintamallina, jolla saadaan jokin asia toimimaan. (Anttila 2005, 432.)

Valitsin ensiksi tämän tutkimusmenetelmän, sillä ajattelin, että toimittajien työskentely voidaan nähdä jopa mekaanisena toimintamallina, jota voisi tutkia systeeminä. Alun perin minulla oli tarkoituksena, että haastattelujen lisäksi olisin tutkinut ja seurannut sivusta toimittajien työskentelyä kuvavalinnan suhteen. Totesin kuitenkin lopulta, että tämä olisi liian

työlästä ottaen huomioon opinnäytetyön laajuuden, joten hylkäsin ajatuksen toimittajien työskentelyn seuraamisesta ja päätin pitäytyä ainoastaan haastatteluissa. Tämän johdosta päädyin laadulliseen haastattelututkimukseen, jonka tueksi otan seitsemän päivän satunnaisseurannan eli esiselvitykseni.

Ennen haastatteluja toteutan seitsemän satunnaisen päivän seurannan, jonka aikana merkitsen, kuinka paljon ja missä yhteyksissä kummankin tutkittavan median, eli MTV Uutisten ja Hufvudstadsbladetin verkkoetusivuilla on kuvattu naisia. Seitsemän seuranta-päivää on valittu täysin satunnaisesti. Näistä ensimmäinen on lokakuussa 2018 ja viimeinen helmikuussa 2019.

Haastattelen kahta toimittajaa kummastakin tutkittavasti mediasta. Kaikki neljä haastateltavaa ovat henkilöitä, jotka ovat työssään päivittäin tekemisissä valokuvien kanssa, sillä heidän työhönsä kuuluvat sisäiset prosessit ovat tutkimukseni yksi suurimmista mielenkiinnon kohteista. Haastattelujen aikana en tule tuomaan alleviivaavasti esille sitä, että opinnäytetyöni koskee naisia, sillä varsinkin tämänhetkisessä keskusteluilmapiiirissä luulen, että tämän asian vahva tiedostaminen saattaa vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. Haluan haastateltavien vastaavan kysymyksiin todellisuuden, eikä ihanteen mukaan. Haastattelukysymyksiin tulevat vaikuttamaan myös seitsemän seuranta-päiväni tulokset. Haastatteluissa käytetään sukupuolesta puhuttaessa termejä 'naisoletettu' sekä 'miesoletettu', sillä kuvassa esitetty henkilö voi kokea olevansa muun sukupuolinen, kuin miltä hän fyysisesti näyttää ja vaikuttaa. Koen kyseisten termien käytön olevan kaikista korrektein tapa puhua aiheesta.

Haastattelussa pyrin selvittämään sen, minkälainen prosessi henkilökuvan valinta toimittajille on. Haluan tietää, kuinka paljon he kyseenalaistavat ja arvioivat omaa toimintaansa, vai tehdäänkö kaikki aina vakiintuneella rutiinilla. Haastatteluilla pyritään selvittämään, kuinka hyvin toimittajat pystyvät perustelemaan tekemiään valintoja sekä vaikuttaako kuvassa olevan henkilön sukupuoli tehtyyn päätökseen ja sen perusteisiin. Haluan myös selvittää, kuinka haastateltavat kokevat Lehtikuvan henkilökuvatarjonnan yleisesti sekä sukupuolikysymykseen heijastellen.

Haastattelun lomassa haastateltavat saavat tehdä luomani tehtävän, jossa he saavat valita kolmeen valitsemaani artikkeliin pääkuvan kuvaparista. Kuvat ovat myös minun valitsemani Lehtikuvan kuva-arkistosta. Tehtävällä pyritään konkreettisesti selvittämään, kuinka hyvin toimittajat pystyvät sanallistamaan perusteita tekemilleen kuvavalinnoille.

Kun olen tehnyt haastattelut, analysoin sen tulokset yhdessä seurantapäivien tulosten kanssa ja heijastelen niitä kokoamaani teoriaan.

Tehtyäni haastattelut analysoin ne ja niiden tulokset yksitellen, toimittaja kerrallaan. Litteroin haastattelut tarkasti, jokaisen omaan tekstitiedostoonsa haastattelun aikajärjestyksen mukaisesti. Purettuani haastattelut alan analysoida niitä haastattelujen aika- sekä kysymysjärjestyksessä. Mietin aluksi, että etenisin puhtaasti teemoittain, mutta aikajärjestys on minulle itselleni luontevin ja selkein tapa työskennellä. Tämän johdosta suunnittelen haastattelukysymysten järjestyksen etukäteen niin, että siinä myös edetään tiettyjen teemojen mukaisesti. Uskon, että tämä menettely tuottaa työssäni kaikista hedelmällisimmän sekä selkeimmän lopputuloksen.

Haastattelukysymykset suunnittelen pitkälti yksin, mutta pyydän niiden muotoiluun apua myös opinnäytetyöohjaajaltani sekä toimeksiantajaltani STT:ltä. Toimeksiantajalta saan ohjausta siinä, mihin asioihin he haluavat erityisesti saada vastauksia työni puitteissa. Ohjaajani osaa auttaa minua jäsentelemään oikein kysymykset, joihin itse olen eniten kiinnostunut saamaan vastauksia. Tässä tapauksessa minua eniten kiinnostaa vaikuttaako sukupuoli toimittajien tekemään kuvavalintaan, miettivätkö he työssään henkilön edustavuutta sekä uskottavuutta sekä mitkä ovat kaikista tärkeimpiä perusteita heidän tekemilleen kuvavalinnoille.

4 STT

4.1 Esittely

Suomen Tietotoimisto perustettiin marraskuussa 1887, eli tietotoimistolla on jo ikää yli 130 vuotta. STT on yksi maailman vanhimmista tietotoimistoista. Vuonna 1887 perustettiin uutistoimisto, ja kuvatoimisto Lehtikuva sai alkunsa vuonna 1951, ennen Helsingissä vuonna 1952 järjestettyjä kesäolympialaisia. (STT 2019a, Suomen Tietotoimisto.)

STT:n viestintäpalvelujen toiminta alkoi vuonna 2004. STT osti Lehtikuvan vuonna 2010. Tällä hetkellä STT:n toimisto sijaitsee Helsingin Ruoholahdessa. Työntekijöitä STT:llä on noin sata ja journalistit työskentelevät kaikkina vuorokauden aikoina. STT tarjoaa asiakkailleen, eli kaikille suomalaisille merkittävimmille medioille mediapalveluita, viestintäpalveluita sekä kuvamyyntiä. (STT 2019a, Suomen Tietotoimisto.)

Yöaikaan Suomen ja maailman tapahtumista uutisoi STT:n Australian toimitus. Muutamasta journalistista koostuva STT:n tiimi työskentelee AAP:n, eli australialaisen uutistoimiston Australian Associated Pressin uutishuoneessa. Toimitus sijaitsee Rhodesin kaupunginosassa Sydneyn keskustan liepeillä. (STT 2019b, Näin Australian toimistolla.)

Australian toimituksen lisäksi STT:llä on oma toimittajansa Brysselissä sekä avustajia eri puolella Suomea sekä ympäri maailmaa. STT:n emoyhtiön Oy Suomen Tietotoimisto – Finska Notisbyrån Ab omistaa sataprosenttisesti sekä STT Viestintäpalvelut Oy:n että Nyhetsbyrån FNB Ab:n ja 49 %:sti Retriever Suomi Oy:n. (STT 2019a, Suomen Tietotoimisto.)

STT:n toimitusjohtajana toimii keväällä 2019 Kimmo Pietinen ja vastaavana päätoimittajana Minna Holopainen. Pietinen aloitti tehtävässään lokakuussa 2018. Tätä ennen STT:n toimitusjohtajan ja vastaavan päätoimittajan paikalla oli toiminut pitkään Mika Pettersson, joka erosi tehtävästään syyskuun 2018 lopussa yhteisestä sopimuksesta. Toisin kuin Pettersson, Pietinen ei hoida kumpaakin tehtävää, vaan vastaavana päätoimittajana aloitti niin ikään lokakuussa 2018 Minna Holopainen, joka oli toiminut STT:llä pitkään uutispäätoimittajana. (STT 2019d, Johtoryhmä; STT 2018).

STT:n hallituksen puheenjohtaja on Helsingin Sanomien kaupallinen johtaja Petteri Putkiranta ja varapuheenjohtaja Keski-suomalaisen vastaava päätoimittaja Pekka Mervola. Hal-

litukseen kuuluvat lisäksi Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Kaius Niemi, Ilta-Sanomien kaupallinen johtaja Kari Mononen, Ilta-Sanomien kustantaja sekä vastaava päätoimittaja Tapio Sadeoja, Yleisradion vastaava päätoimittaja Jouko Jokinen sekä MTV Uutisten vastaava päätoimittaja ja Mediahub Helsingin toimitusjohtaja Tomi Einonen. (STT 2019c, Johto ja omistajat.)

STT tarjoaa asiakkailleen useita erilaisia uutis- ja tekstipalveluja. Esimerkiksi STT Pikku-lintu seuraa erilaisia verkkosivuja asiakkaan puolesta robotin avulla, vaalitulospalvelu antaa nopeaa tulospalvelua, STT Pro tarjoaa pääsyn journalistiseen suunnittelutietoon. STT Vainun avulla asiakas voi seurata oikeusprosesseja, someseurannan avulla taas sitä, mitä asiakkaan organisaatiossa puhutaan sosiaalisessa mediassa. STT:ltä voi myös tilata muun muassa grafiikkaa, tekstiviestiuutispalvelun, sähköuutisia sekä päivän uutislistan. (STT 2019i, Kaikki palvelut.)

1950-luvulla perustetun Lehtikuvan palveluja asiakkailleen ovat kuva-arkisto, kuvauspalvelu, uutisvideot sekä uutiskuvat. Kuva-arkisto tarjoaa Lehtikuvan asiakkaille Suomen kuvallista historiaa digitaalisessa muodossa, ja vanhoja valokuvia löytyy Lehtikuvan kuva-kaupasta yli miljoona. Lehtikuvan laajaa filmiarkistoa digitoidaan jatkuvasti sen asiakkaiden kuvatarpeiden mukaan. Kuvauspalvelusta asiakas voi tarjota Lehtikuvan valokuvajilta henkilökuvauksia, yrityskuvauksia, uutiskuvauksia, tapahtumakuvauksia, tuotekuvia sekä nopeaa kuvauspalvelua kuvien välittömään tarpeeseen. Tilauskuvauksia toteutetaan niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Lehtikuvan uutiskuva- ja videopalvelu tarjoaa valokuvia sekä videoita päivittäisistä uutistapahtumista eri aloilta. (STT 2019e, Kuva-arkisto; STT 2019f. Kuvauspalvelut; STT 2019g. Videot; STT 2019h. Uutiskuvat.)

5 Lehtikuva

5.1 Lehtikuvan kuvaprosessi

Haastattelin opinnäytetyötäni varten Lehtikuvan kuvatoimituksen varaesimiestä Aleksi Tuomolaa perjantaina 9. marraskuuta 2018. Tapasimme Lehtikuvan kuvatoimituksessa, joka sijaitsee vielä tuohon aikaan Helsingin keskustassa Kampissa. Kappaleissa 5.2 sekä 5.3 esitetty tieto perustuu kyseiseen haastatteluun.

Lehtikuvan kuvatoimituksessa työskentelee Tuomolan mukaan kuusi vakituista valokuvaajaa. Tämän lisäksi Lehtikuva käyttää useita freelancereita ympäri Suomea maakunnissa. Ulkomaiset kuvat tulevat pääasiassa AFP- uutistoimiston kuvatoimituksesta, jonka pääkonttori sijaitsee Pariisissa. (Tuomola, 2018.)

Tuomola kertoo, että Lehtikuvalla työskentelee useita kuvatoimittajia, jotka tekevät työtään viidessä eri vuorossa. Yksi kuvatoimittajista on suunnittelija, joka keskittyy ainoastaan tuleviin työpäiviin ja niiden kuvauskeikkojen suunnitteluun. Muut neljä kuvatoimittajaa hoitavat päivän asioita. Pääkuvatoimittaja toimii tavallaan työpäivän aikana uutispäällikkönä, joka huolehtii siitä, että myös ulkomaiden kuvat tulevat editoiduiksi ja että ne päätyvät asiakkaille. (Tuomola, 2018.)

Niin sanotussa ”kätyri”-vuorossa oleva kuvatoimittaja editoi päivän aikana suurimman osan Lehtikuvan omilta kuvaajilta tulevista kuvista, laittaa niihin kuvatekstit, metadatan, hakusanat sekä muut julkaisutiedot, sekä syöttää ne Lehtikuvan järjestelmään. Koska läpikäytäviä kuvia tulee erittäin suuri määrä päivittäin, kuvatoimittajien tehtävät menevät usein sekaisin päivän aikana. (Tuomola, 2018.)

AFP:ltä kuvia Lehtikuvalle tulee useita tuhansia päivässä, korkeimmillaan jopa 5000-6000 kuvaa. Tästä määrästä kuvatoimittajien on seulottava muutama sata olennaisinta. Lisäksi Lehtikuvalla on oma arkistonsa, jossa on materiaalia sen perustamisen ajoilta asti, eli 1950-luvun alusta saakka. Tätä vanhaa materiaalia, joka on varastoitu STT:n kellaritiloihin, digitoidaan aina tarpeen mukaan. (Tuomola, 2018.)

Nykyään kuvatoimituksessa on yleistynyt erittäin paljon käytäntö, että valokuvaajat lähettävät kuvansa suoraan kamerasta toimitukseen, joihin edellisen päivän suunnittelija sekä kuvatoimittajat ovat pystyneet jo ennakkoon suunnittelemaan kuvatekstit, Tuomola kertoo. Kuvat lähetetään käsittelevälle kuvatoimittajalle, joka muokkaa kuvat, lisää niihin mukaan tarvittavat tiedot, ja laittaa ne eteenpäin. (Tuomola, 2018.)

Kuvat lähtevät toimituksesta suoraan LKS- uutispalvelun asiakkaille, jonka kuukausimaksuun sisältyy editoitu kuvakokonaisuus joka päivältä, mikä tarkoittaa yleensä noin 300 kuvaa päivässä. Tästä paketista noin puolet kuvista on Lehtikuvan omaa tuotantoa ja puolet AFP:ltä tulevaa ulkomaan kuvaa. Kuvapalvelu on käytössä vain media-asiakkaille, joilla on omat tunnuksensa Lehtikuvan kuvakauppaan. (Tuomola, 2018.)

5.2 Sukupuolten tasa-arvon näkyminen Lehtikuvalla

Lehtikuvan varaesimiehen Aleksi Tuomolan mukaan kuvatoimituksessa pyritään ottamaan koko ajan huomioon sukupuolten edustuksen tasa-arvoistaminen. Tilanne on Tuomolan mukaan toisinaan jokseenkin vaikea, sillä uutistoimiston tehtävä on raportoida sitä mitä yhteiskunnassa tapahtuu, eikä vaikuttaa asioihin. Tuomolan mukaan tilanne on hankala, koska suurin osa yhteiskunnan johtavista poliitikoista sekä yritysjohtajista on miehiä. Urheilussakin seurataan yleisesti enemmän miesten kuin naisten sarjoja. (Tuomola, 2018.)

Tuomolan mukaan Lehtikuvan kuvatoimitus voi vaikuttaa sukupuolten välisen tasa-arvon näkymiseen kuvavirrassa kahdella tavalla. Ensinnäkin kuvatoimitus voi itse päättää, millä tavalla erilaisia kuvituskuvia toteutetaan. Toiseksi, mikäli on mahdollisuus haastatella ja kuvata kahta yhtä hyvää asiantuntijaa, joista toinen on mies ja toinen nainen, niin toimituksella on mahdollisuus antaa enemmän näkyvyyttä naispuoliselle henkilölle. (Tuomola, 2018.)

Kaikki Lehtikuvan vakituisessa työsuhteessa olevat kuusi valokuvaajaa ovat tällä hetkellä miehiä. Pääkaupunkiseudulla käytettävistä kolmesta vakituisesta freelancerista kaksi on miehiä, yksi nainen. Tuomola uskoo, että tällä asialla on myös vaikutuksensa siihen, millaisia kuvia naisista tuotetaan. Tuomola nostaa esille helteisen kesän 2018, jolloin Lehtikuva sai jopa noottia siitä, että poikkeuksellisen lämpimään ajanjaksoon liittyvät kuvat olivat pitkälti rannalla makaavista bikineihin pukeutuneista naisista. (Tuomola, 2018.)

Vaikka kyseessä olisi kuinka ammattimainen valokuvaaja, kuva on aina näkemys ja valokuvaajan päättämä rajausta tietyistä aiheista. Valokuvaan vaikuttavat siis lähes aina kuvaajan oma näkemys, ajatukset sekä perusmekanismit. (Tuomola, 2018.)

Myös kuvatoimittajien tekemät valinnat ovat Lehtikuvalla Tuomolan mukaan pitkälti automatisoitunut prosessi. Lehtikuvalla työskentelevät kuvatoimittajat ovat tehneet työtään useita vuosia ja lisäksi työ on erittäin kiireistä, joten valinnoista keskustellaan yhdessä työ-

kavereiden kanssa melko harvoin. Keskustelua kuitenkin käydään, mikäli kyseessä on erityisen arkaluontoinen aihe. Yleinen nyrkkisääntö kuvatoimituksessa kuitenkin aina on, että naisia käsittelevissä jutuissa kuvataan naisia, miehiä käsittelevissä jutuissa miehiä. (Tuomola, 2018.)

6 Tutkimuksen kohteena olevien medioiden esittely

6.1 MTV Uutiset

MTV Uutiset sai alkunsa 29.4.1957, kun Oy Mainos-TV-Reklam Ab perustettiin. Tästä seuraavien reilun kolmekymmenen vuoden ajan MTV vuokrasi Ylen jakeluverkkoa. Aloittaessaan toimintansa MTV oli yksi ensimmäisiä eurooppalaisia kaupallisia tv-yhtiöitä, sitä ennen oli perustettu vain Iso-Britannian ITV ja Keski-Euroopan RTL. Muutaman vuoden päästä, vuonna 1962 mainostelevisio koki jo vastarintaa, kun lehdistö vaati tv-mainonnan lopettamista sen liiallisen tehokkuuden takia. (MTV Uutiset 2019, MTV Info.)

Vuonna 1965 MTV:hen perustettiin teatteritoimitus sekä perhetoimitus ja vuonna 1967 uusi toimitalo valmistui Ilmalaan. MTV Uutiset toimii samoissa tiloissa edelleen. Vuonna 1976 MTV lähetti ensimmäisen värilähetyksen ja 1. syyskuuta vuonna 1981 nähtiin ensimmäiset Kymmenen Uutiset. (MTV Uutiset 2019, MTV Info.)

Vuonna 1982 yhtiö muutti nimensä MTV Oy:ksi. 1. joulukuuta vuonna 1989 Pohjoismaiden ensimmäinen aamu-tv-ohjelma Huomenta Suomi aloitti lähetyksensä. MTV sai oman kanavansa, MTV3:n 1. tammikuuta vuonna 1993. Vuonna 1996 Oy Suomen Uutisradio Ab sai radiotoimiluvan ja tällöin MTV kasvatti mediaperhettään Radio Novan aloittaessa radiolähetyksensä vuonna 1997. Vuonna 2015 MTV kuitenkin lopetti radiotoimintansa. (MTV Uutiset 2019, MTV Info.)

Vuonna 2007 MTV:n omistajaksi tuli Bonnier. 2013 MTV uudisti brändinsä sekä ilmeensä ja vuonna 2015 MTV Uutiset siirtyi Mediahub Helsinki Oy:lle. MTV:hen kuuluvat tällä hetkellä kanavabrändit MTV3, Sub, AVA sekä uusi genrebrändi MTV Uutiset, joka tuottaa sisältöjä MTV3:lle sekä mtv.fi:hin, joka tunnettiin ennen nimellä Katsomo. MTV Uutisten uusi ilme lanseerattiin syksyllä 2018. MTV Sport vastaa MTV:n urheilutarjonnasta. Lisäksi kanavaperheeseen kuuluvat maksulliset palvelut C More sekä MTV Total ja MTV Total Sport sekä ilmainen tekstikanava. (MTV Uutiset 2019, MTV Info.)

MTV:n hallituksen puheenjohtaja on Bonnier Broadcasting and Entertainment, Bonnier AB:n toimitusjohtaja Carsten Almqvist. Hallituksen jäseniä ovat Bonnier AB:n toimitusjohtaja Tomas Franzén sekä Bonnierin liiketoiminnan kehityksestä vastaava johtaja Jan Lund. MTV:n johtoryhmään kuuluvat Jarkko Nordlund, Risto Koivula, Anna-Reetta Kangasmaa, Marko Karvo, Johannes Leppänen, Marina Ruohonen sekä Sami Vikback. MTV Uutisten vastaavana päätoimittajana toimii Tomi Einonen. (MTV Uutiset 2019, MTV Info.)

6.2 Hufvudstadsbladet

Filosofian maisteri August Schauman perusti Hufvudstadsbladetin vuonna 1864, jolloin yhteiskunnassa elettiin vahvojen mullistusten ja optimismin aikaa. Tuolloin Suomi oli itsenäinen osa Venäjää ja Helsinki oli noin 25 000 asukkaan pääkaupunki. Hufvudstadsbladetin ensimmäinen numero ilmestyi 5. joulukuuta vuonna 1864. Hufvudstadsbladet oli aloittaessaan ensimmäinen kaupungin sanomalehti, joka vietiin tilaajien kotiin aamuisin. (Hufvudstadsbladet 2019a, Historik.)

Vuonna 1885 Schauman myi Hbl:n Arthur R. Frenckellille 80 000 dollarin hintaan, ja kaksi vuotta myöhemmin lehteä painettiin 5000 kappaletta päivittäin, jolloin siitä tuli maan suurin sanomalehti. Vuonna 1896 HBL osti Suomen ensimmäisen rotaatiopuristimen. Tuolloin ainoastaan ranskalaisella Le Figarolla sekä itävaltalaisella Neue Freie Pressellä oli yhtä modernit laitteet. (Hufvudstadsbladet 2019a, Historik.)

Vuonna 1921 Amos Anderson osti kaikki yhtiön osakkeet Frenckelliltä. Sanomalehti oli pahasti velkaantunut, ja Frenckell pysyi lehden päätoimittajana vuoteen 1928 saakka. Toisen maailmansodan aikana lehden painos nousi 80 000 kappaleeseen. Vuonna 1945, toisen maailmansodan lopussa Anderson lähti toimituksellisesta työstä. (Hufvudstadsbladet 2019a, Historik.)

Amos Anderson pysyi yhtiön hallituksessa kuolemaansa asti, eli vuoteen 1961. Anderssonilla ei ollut perillisiä, joten hän testamenttasi koko omaisuutensa vuonna 1940 perustamalleen Föreningen Konstsamfundetille. Konstsamfundet omistaa KSF Median kautta nykyään HBL:n brändin (Hufvudstadsbladet 2019a, Historik; Konstsamfundet 2019.)

Aikakauslehden viimeisin todellinen kukoistus oli 1980-luvulla poliittisen tutkijan sekä poliitikon Jan-Magnus Janssonin toimiessa sen päätoimittajana vuosina 1974-1987. Lehden historia liittyy erottamattomasti ruotsinkielisten asemaan Suomessa, suomalais-ruotsalaiseen elämäntapaan sekä kulttuuriin. Hufvudstadsbladet vietti sanomalehden 150-vuotis-syntymäpäivää syksyllä 2014. (Hufvudstadsbladet 2019a, Historik.)

Vuonna 2004 HBL oli yksi ensimmäisistä suomalaisista päivälehdistä, joka siirtyi broad sheet-formaatista tabloidiin. HBL toimii internetissä osoitteessa hbl.fi. Lehden toimitus sijaitsee Mannerheimintielle Helsingin keskustassa. (Hufvudstadsbladet 2019b, Suomeksi.)

Vuodesta 2015 alkaen sanomalehden päätoimittajana on toiminut Tommy Westerlund. Tällä hetkellä HBL on Suomen johtava ruotsinkielinen päivälehti, joka julkaistaan seitsemänä päivänä viikossa. (Hufvudstadsbladet 2019b, Suomeksi.)

Hufvudstadsbladetin päivittäinen levikki on hieman yli 40 000 ja lukijamäärä noin 98 000. Hufvudstadsbladetin lukijakunnasta vajaa kolmasosa on suomenkielisiä. (Hufvudstadsbladet 2019b, Suomeksi; Hufvudstadsbladet 2019c, Fakta om Hufvudstadsbladet.)

7 Tutkimusmedioiden seuranta

7.1 Satunnaisseuranta antoi mielikuvan naiskuvien määrästä

Ennen haastattelujani toteutin satunnaisseurannan, jolloin tarkkailin sekä MTV Uutisten ja Hufvudstadsbladetin nettietusivuja. Seurantaan valikoitui seitsemän satunnaisella otannalla valittua päivää, joista ensimmäinen oli lokakuussa 2018 ja viimeinen helmikuussa 2019. Katsoin kummankin median nettisivujen etusivua kerran satunnaisen seurantapäivän aikana, ja kumpaakin suurin piirtein samaan aikaan.

Seurannan tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon naisia ylipäätään esiintyy kummankin median etusivujen jutuissa. Koska tarkastin kummankin median etusivut päivän aikana suurin piirtein samaan aikaan, niissä esiintyi luonnollisesti jonkin verran juttuja samoista aiheista, mutta myös eroja oli paljon.

Seurannan aikana kirjasin ylös, ketä naisia juttujen pääkuvissa esiintyi ja millaisissa yhteyksissä. Tämän lisäksi kirjasin ylös myös mahdollisuuksien mukaan kuvan lähteen. MTV Uutisten suhteen tämä ei ollut helppoa, sillä kun minkä tahansa artikkelin avaa, on sen pääkuvan tilalla todennäköisesti video. Hufvudstadsbladetilla sen sijaan pääkuvan tilalla ei tainnut olla ikinä videota, jolloin kuvan lähde ja sen kuvaaja olivat paljon helpompi selvittää.

7.2 Seuranta

7.2.1 1. seurantapäivä

Satunnainen seurantani alkoi keskiviikkona 31. lokakuuta 2018. Tarkastin kummankin median etusivut päivällä, noin kello 13 ja 14 välillä. Tuolloin MTV Uutisten etusivulla esiintyivät yhdysvaltalaisnäyttelijä Ariel Winter, josta oli oma juttunsa ja hän oli yksin pääkuvassa. Lisäksi etusivulla näkyi uutisankkuri Kirsi Alm-Siira, josta kertovassa jutussa pääkuvana oli video, ja hän näkyi videon reunassa. MTV Uutisten etusivulla esiintyi myös Duudsoniryhmästä tutun Jukka Hildénin tyttöystävä Chachi Gonzales, F1-kuljettaja Kimi Räikkösen vaimo Minttu Räikkönen, sekä Pakistanissa hirttotuomion saanut nainen. Lisäksi naisia esiintyi muutamassa lifestyle-puolen artikkelien kuvituskuviissa ja Salatut elämät –ohjelman juonipaljastusartikkelin pääkuvassa. Kaikkien pääkuvien paikalla oli video, joten kuvien lähde oli mahdotonta selvittää. (MTV Uutiset 2018.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla oli ensimmäisenä seurantapäivänä melko erilaiset aiheet, kuin MTV Uutisilla. Toisin kuin MTV Uutisilla, Hufvudstadsbladetin lähes jokaisesta kuvasta löytyi tiedot, kun artikkelin avasi. Etusivulla oli muun muassa juttu, jossa esiintyivät kansanedustajat Annika Saarikko sekä Krista Kiuru. Heidän kuvansa oli peräisin Lehtikuvalta. Lisäksi etusivulla oli juttu taidemaalari Helene Scherfbeckista, jonka kuva oli arkistomateriaalia. Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyi lisäksi irlantilaispoliitikko Arlene Foster, jonka kuva oli ulkomaisen kuvatoimiston käsialaa. Lisäksi etusivulla esiintyi ohjaaja Charlotte Airas, Lucia-neitoehdokkaita, saksalainen murhahoitaja asianajajansa kanssa, naishoitajia leikkaussalissa sekä brasilialaisia mummoja. (Hufvudstadsbladeten 2018.)

7.2.2 2. seurantapäivä

Toinen seurantapäiväni oli torstaina 8. marraskuuta 2018. Tarkastin kummankin median etusivut jälleen päivällä, eikä tuolloin MTV Uutisten etusivulla esiintynyt naisia missään muussa yhteydessä, kuin Salatut elämät –ohjelman juonipaljastusjutun pääkuvassa. Hufvudstadsbladetiilla naisia oli sen sijaan useissa eri jutuissa pääaiheena. (MTV Uutiset 2018; Hufvudstadsbladeten 2018.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyi Yhdysvaltojen ensimmäinen nainen Melania Trump sekä jälleen liuta Lucia-neitoehdokkaita. Oppilasyhdistyksistä kertovassa jutussa olivat kuvattuna Bicca Olin sekä Petra Laiti, joiden kuva oli Hufvudstadsbladeten oman kuvaajan käsialaa. Lehtikuvalta olivat kuvattuna Espoon uusi piispa Kaisamari Hintikka, kansanedustajat Krista Kiuru, Hannakaisa Heikkinen sekä Sari Sarkomaa ja presidentti Sauli Niinistön puoliso rouva Jenni Haukio. Edellä mainittujen lisäksi Hufvudstadsbladeten etusivulla esiintyi kahdeksan muuta naista, joiden kuvat olivat peräisin useista eri lähteistä, kuten yksittäisiltä valokuvaajilta tai muilta kuvatoimistoilta. (Hufvudstadsbladeten 2018.)

7.2.3 3. seurantapäivä

Kolmas seurantapäiväni oli perjantaina 9. marraskuuta 2018, jolloin katsoin kummankin median etusivut puolen päivän aikaan. Tuolloin MTV Uutisilla ei jälleen esiintynyt montaa naista etusivun jutuissa: nähtävillä olivat jutut heinäkuussa 2018 murhatusta Anni Törnistä, josta ei ollut kuvaa jutussa. Lisäksi etusivulla esiintyivät Iso-Britannian herttuatar Meghan sekä seurapiiritähti Kim Kardashian. Naisia näkyi myös jälleen Salatut elämät –ohjelman juonipaljastusjutussa sekä Pretty Little Thing –vaatekaupan uudistuksesta kertovan jutun kuvituskuvassa. Yhdestäkään kuvasta ei jälleen löytynyt tarkempia tietoja. (MTV Uutiset 2018.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyivät siviili Anne Havukainen Postitalon kemikaalivuotoon liittyvän jutun yhteydessä ja yhdysvaltalaispoliitikko Nancy Pelosi, jonka kuva oli Lehtikuvan kautta. Lisäksi naisia esiintyi Hufvudstadsbladetin etusivulla Lucia-ehdokkaista kertovissa jutuissa sekä Kalifornian tuolloisesta joukkoampumisesta kertovassa artikkelissa. Näiden lisäksi etusivulla olivat jutut taiteilija Eleonora Hagströmistä sekä Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tuomarista Ruth Bader Ginsburgista. (Hufvudstadsbladet 2018.)

7.2.4 4. seurantapäivä

Neljäs seurantapäiväni oli tiistaina 13. marraskuuta 2018, jolloin tarkastin etusivut kello 10 aikaan aamulla. Tuolloin MTV Uutisten etusivulla oli kolme juttua, joissa esiintyi naisia. Yksi niistä oli juttu 101-vuotiaasta ranskalaisrouvasta, joka luuli Saksan liittokansleri Angela Merkeliä rouva Macroniksi. Rouvasta ei ollut kuvaa, vaan hän oli nähtävillä ainoastaan jutun pääkuvan tilalla olleessa videossa. Ranskalaisrouvan lisäksi etusivulla esiintyi jälleen Minttu Räikkönen, jonka kerrottiin poseeraavan hausassa syntymäpäiväkuvassa miehensä Kimi Räikkösen kanssa. Edellä mainittujen lisäksi etusivulla oli juttu seurapiiritähti Martina Aitolehdestä. Kuvien tietoja ei tälläkään kertaa ollut nähtävillä. (MTV Uutiset 2018.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla oli nähtävillä artikkeli kansanedustaja Sari Essayahista, jonka valokuva oli Leif Weckströmin käsialaa. Lisäksi etusivulla oli juttu hiihtäjä Krista Pärmäkoskesta, jonka kuva oli Lehtikuvalta. Näiden kuvien lisäksi etusivulla oli kuvat Burman valtiokansleri Aung San Suu Kyistä ja Yhdysvaltojen edellisestä ensimmäisestä naisesta Michelle Obamasta, joiden kuvat olivat ulkomaisilta kuvatoimistoilta. Lisäksi etusivulla olivat esillä Svenska Ylellä työskentelevä Minna Levälahti sekä joukko erään teatteriprojektin naisia. (Hufvudstadsbladet 2018.)

7.2.5 5. seurantapäivä

Viides seurantapäiväni hyppäsi muutaman kuukauden päähän, keskiviikkoon 13. helmikuuta 2019, jolloin tarkistin etusivujen tilanteen aamupäivällä. Tuolloin MTV Uutisten etusivulla oli huomattavasti enemmän naisia esillä, kuin seurantapäivien aikana muutamaa kuukautta aikaisemmin. Tuolloin näkyvillä olivat muun muassa seurapiiritähti Sara Sieppi, Vappu & Marja Live –ohjelman vieraat Maria Veitola sekä Anne Kukkohovi, muusikko Petra Gargano, uutisankkuri Kirsi Alm-Siira, näyttelijä Helmi-Leena Nummela, näyttelijä Jenni Kokander sekä bloggaaja Jenni Rotonen. Lisäksi etusivulla oli juttu kadonneesta 17-vuotiaasta Jasmin Tikasta sekä käänteestä kadonneen norjalaismiljardöörin vaimon etsinnöissä. (MTV Uutiset 2019.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyi useampi Lehtikuvalta peräisin ollut kuva. Lehtikuvan kuvat löytyivät jutuissa kansanedustaja Paula Risikosta, kansanedustaja Hannakaisa Heikkisestä sekä kansanedustaja Li Anderssonista. Lisäksi etusivulla oli artikkeli Axl Smit-hin salakuvausjutun tuomarin oikeudenkäynnistä, jossa oli kuvattuna tapaukseen liittyvä nainen tunnistamattomana takaapäin. Lisäksi etusivulla oli juttu virtuaalitodellisuudesta, jossa esiintyivät naiset Jaana Kolehmainen, Jannica Meriheinä sekä Kati Sarkala, ja muutama artikkeli Svenska Akademienin uudesta jäsenestä Tua Forrstömistä sekä suomenruotsalaisesta, Forbesin listalle päässeestä Jenny Gyllanderista. Näiden artikkelien kuvat olivat peräisin useista muista lähteistä, kuin Lehtikuvalta. (Hufvudstadsbladet 2019.)

7.2.6 6. seurantapäivä

Kuudes seurantapäiväni oli maanantaina 18. helmikuuta 2019 kello 15 aikoihin. Tuolloin MTV Uutisten etusivulla esiintyi selkeästi enemmän naisia, kuin Hufvudstadsbladetilla. Etusivulla esiintyivät afgaanimiehen pakkopalautusta vastustanut aktivisti Elin Ersson, pop-laulaja Saara Aalto, pop-laulaja Iita, Salatut elämät –näyttelijä Tiia Elg, aivokasvaimen halvaannuttama Suzanne Lindgren, itsemurhan tehneen tytön äiti Katriina Huttunen sekä MTV Uutiset Liven uusi uutisankkuri Teresa Meriläinen-Aho. Yhdestäkään kuvasta ei tälläkään kertaa ollut saatavilla lähdetietoja. (MTV Uutiset 2019.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla ei ollut tällä kertaa nähtävillä yhtäkään naista, jonka kuva olisi tullut Lehtikuvan kautta. Etusivulla esiintyneet naiset olivat Åbo Akademin uusi rehtori Moira von Wright, aktivisti Elin Ersson, lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä puhunut Tina Laiho sekä vangittujen ruotsalais-kiinalaisten kustantajien tytär Angela Gui. (Hufvudstadsbladet 2019.)

7.2.7 7. seurantapäivä

Seitsemäs ja viimeinen seurantapäiväni oli sunnuntaina 24. helmikuuta 2019. Tuolloin tarkastin kummankin median etusivut puolen päivän aikoihin. Tuohon aikaan MTV Uutisten etusivulla hallitsivat melko paljon maastohiihtäjät käynnissä olleiden hiihdon MM-kisojen ansiosta. Tuolloin MTV Uutisten etusivulla esiintyivät hiihtäjät Anne Kyllönen, Therese Johaug, Krista Pärmäkoski sekä Kerttu Niskanen. Lisäksi etusivulla oli juttu kuningatar Elisabetista sekä kuninkaallisen tekemästä paljastuksesta siitä, milloin kuningasperhe kokoontuu jälleen yhteen. Etusivulla oli myös Katie Holmes, joka oli julkaissut harvinaisen kuvan tyttärestään Suri Cruisesta sekä sote-uudistuksen projektijohtaja Päivi Nerg. (MTV Uutiset 2019.)

Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyi niin ikään paljon naispuolisia maastohiihtäjiä. Etusivulla olivat jälleen Anne Kyllönen, Kerttu Niskanen sekä Therese Johaug. Anne Kyllösestä esillä ollut Heikki Saukkomaan ottama kuva oli sama Lehtikuvan kuva, joka esiintyi myös MTV Uutisten etusivulla. Kyseessä oli ensimmäinen kerta seurantani aikana, kun kummankin median etusivulla esiintyi sama kuva. Hiihtäjien lisäksi etusivulla oli myös juttu Soudankylän ympäristöasioista, joihin liittyen oli haastateltu Riikka Karppista sekä kuva Marimekon muotinäytöksestä liittyen osakeuutisiin. Naisia esiintyi myös useissa muissa jutuissa, HBL:n etusivulla esiintyneitä naisia olivat muun muassa Saudi-Arabian uusi suurlähettiläs Yhdysvalloissa Rima bint Bandar Al Saud, Facebookin operatiivinen johtaja Sheryl Sandberg, poliitikko Riikka Purra, sekä Australian naisten rugbyn maajoukkue. (Hufvudstadsbladet 2019.)

7.2.8 Seurannan johtopäätökset

Seitsemän päivän satunnaisseurannan päätteeksi pystyin toteamaan, että Hufvudstadsbladetin etusivulla esiintyi usein enemmän naisia, kuin MTV Uutisilla. Toteutetun satunnaisen seurannan jälkeen totesin siis, että Hufvudstadsbladetin etusivulla naisten esiintymismäärä on paljon tasaisempi, kuin MTV Uutisilla.

Tulos oli mielestäni merkittävä, sillä tarkistin kummankin median etusivut jokaisena seurantapäivänä suurin piirtein samaan aikaan. Näin ollen kummallakin medialla on ollut mahdollista käsitellä samoja aiheita samaan aikaan jokaisen seurantapäivän aikana. Tietoiset tai tiedostamattomat päätökset sekä valinnat ovat siis mahdollisesti vaikuttaneet siihen, mitä aiheita seurannan kohteena olleissa medioissa on päätetty käsitellä ja nostaa esille.

Seurannan aikana huomasin myös, että Hufvudstadsbladetilla kuvien lähteet olivat helpommin selvitettävissä, kuin MTV Uutisilla. Hufvudstadsbladetilla ei juuri ollut videoita jutuissaan, toisin kuin MTV Uutisilla, jonka jutuissa video löytyi lähes jokaisen pääkuvan kohdalta, kun artikkelin klikkasi auki.

8 Haastattelut

Haastatteluillani halusin selvittää tarkemmin, mitkä tekijät ohjailevat toimittajaa valokuvien valinnassa. Halusin myös tietää, millä tavalla tutkittavissa medioissa sukupuolinäkökulma otetaan huomioon: käydäänkö toimituksissa lainkaan keskustelua siitä, millä lailla sekä miten paljon naisia esitetään journalistisissa jutuissa suhteessa miehiin.

Haastatteluihin osallistui neljä toimittajaa, kaksi kummastakin mediasta. MTV Uutisten toimittajia lähestyin suoraan henkilökohtaisesti, sillä talon työntekijät ovat minulle tuttuja ja minulla oli valmis käsitys siitä, ketkä olisivat parhaita vaihtoehtoja haastateltavikseni. Hufvudstadsbladetille minulla ei ollut olemassa valmista yhteyttä, joten sain linkin mediaan STT:n kautta. MTV Uutisten työntekijöiden kanssa sovin haastattelut kasvotusten, Hufvudstadsbladetin toimittajien kanssa sähköpostilla. Neljästä haastateltavasta kaksi oli miehiä, kaksi naisia. Kummastakin mediasta haastateltavana oli yksi mies sekä yksi nainen.

Taulukko 1. STT:n asiakkaiden haastattelut, helmi-maaliskuu 2019.

Asiakas	Ajankohta	Haastateltava	Kesto
MTV Uutiset	26.2.2019 klo 14.00	Mona Haapsaari, verkon tuottaja	00.28.17
MTV Uutiset	26.2.2019 klo 15.00	Eetu Ruonakoski, etusivu- ja rikostoi- mittaja	00.36.10
Hufvudstadsbladet	6.3.2019 klo 9.00	Tobias Pettersson, uutistoimittaja	00.40.30
Hufvudstadsbladet	6.3.2019 klo 10.00	Heidi Eklund, visuaalinen toimittaja, si- vusuunnittelija	00.32.08

Tiistaina 26. helmikuuta 2019 haastattelin MTV Uutisten uutispäällikkö Mona Haapsaarta, joka on työskennellyt pitkään uutistalossa verkon tuottajana. Lisäksi haastattelin toimittaja Eetu Ruonakoskea, joka työskentelee pääasiassa verkkoetusivun toimittajana sekä verkon rikostuomittajana. Keskiviikkona 6. maaliskuuta haastattelin Hufvudstadsbladetilta uutistoimittaja Tobias Petterssonia sekä visuaalisena toimittajana ja sivusuunnittelijana toimivaa Heidi Eklundia.

Haastatteluissa en korostanut sitä, että tutkin henkilökuva-asiaa naisnäkökulmasta. Ennen tutkimustani pohdin asiaa ja totesin, että jos haastateltavat tietäisivät tutkimuksen koskevan erityisesti naisia, he saattaisivat vastata ihanteen, eivätkä todellisuuden mukaan. Näin

ollen mukana olleille toimittajille haastattelu koski yleisesti henkilökuvien valintaa. Opin-
näytetyöohjaajani sekä STT:n yhteyshenkilöni puolsivat myös tätä valintaa. Täsmensin
haastateltavilleni ennen haastatteluja, että henkilökuvalla tarkoitetaan tässä tapauksessa
kuvaa, jossa on ihminen ja hän on siitä selkeästi tunnistettavissa, ei siis kuvituskuvia,
joissa ylipäättään esiintyy ihminen. Ennen haastattelujani sain apua tutkimuskysymysteni
asetteluun niin opinnäytetyöohjaajaltani kuin STT:ltä. Kappaleiden 8.1, 8.2 ja 8.3 tiedot
perustuvat edellä mainittuihin haastatteluihin.

8.1 Lehtikuvan kuvien käyttö sekä niiden valinta tutkimusmedioissa

MTV Uutisilla on käytössään useita eri kuvalähteitä. Suurimmat ja tärkeimmät kuvalähteet
MTV Uutisilla ovat toimittajien itse ottamat kuvat, lukijoiden lähettämät kuvat, Lehtikuva,
All Over Press sekä EPA. Lisäksi eri osastoilla, kuten lifestyle- ja urheilupuolella on omia
sopimuksia muiden kuvatoimistojen kanssa. Uutiset käyttävät kuitenkin edellä mainittuja
kuvalähteitä. Hufvudstadsbladet käyttää MTV Uutisia useampia kuvalähteitä. Uutispuolella
HBL:n käyttämät kuvalähteet ovat toimituksen omien valokuvaajien ottamat kuvat, Lehti-
kuva, Mostphotos, TT, AP, Wikimedia Commons sekä Hufvudstadsbladetin omat arkisto-
kuvat. (Haapsaari 2019; Pettersson 2019.)

Kaikki neljä haastateltavaa ovat työskennelleet omassa mediatalossaan useamman vuo-
den ajan. Kaikki neljä ovat valokuvien kanssa tekemisissä päivittäin, useita kertoja päi-
vässä. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että kuvanvalintaan käytetty aika vaihtelee
paljon. Uutistilanteessa juttuun valitaan kaikista nopeimmin saatavilla oleva sekä aihee-
seen sopivin kuva. Kun taas kyseessä on pidempi, rauhassa tehty juttu, kuvavalintaan
käytetään enemmän aikaa. Haapsaaren mukaan, mikäli puhutaan esimerkiksi pitkästä,
syvästä henkilöhaastattelusta, kuvanvalintaan saattaa kulua helposti jopa puoli tuntia tai
kokonainen tunti. Tuolloin kokonaisuus ratkaisee: itse kuvanvalinnan prosessin lisäksi sa-
maan hetkeen nivoutuvat otsikon ja kuvan yhteyden tarkempi pohdinta, kuvatekstien miet-
timinen sekä yleisen kokonaisuuden tarkastelu. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pet-
tersson 2019; Eklund 2019.)

Haastateltavien mukaan hyvässä henkilökuvassa sen kohteena oleva ihminen näkyy siinä
hyvin. Petterssonin mielestä tärkeintä on, että kuva sopii juttuun sekä otsikkoon: sen pi-
täisi parhaassa tapauksessa kuvastaa jutun ydintä. Eklundin sekä Haapsaaren mukaan
kuva saisi myös mielellään kertoa henkilöstä jotain muuta, kuin miltä hän on kuvaustilan-
teessa näyttänyt. Eklund kertoo päätyvänsä usein käyttämään kuvia, joissa kuvattava on
kuvattu mielenkiintoisessa ympäristössä ja joka parhaassa tapauksessa kertoisi kohteesta

jotain enemmän. Ruonakoski on sitä mieltä, että hyvä henkilökuvaa on visuaalisesti miellyttävä, ja siinä on valokuvauksen tekniset perusasiat kohdillaan. Kuvan on myös vastattava jutun sisältöä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Kaikki haastateltavat kertovat käyttävänsä erittäin paljon Lehtikuvan henkilökuvia. Petterssonin mukaan uutisdeskillä työskennellessä Lehtikuvan henkilökuvien käyttö saattaa olla päivittäistä ja Haapsaari kertoo, että kotimaan uutisiin haetaan useimmiten kuvitus Lehtikuvalta. Eklund kertoo, että Lehtikuvan henkilökuvia käytetään varsinkin silloin, jos pitää kuvittaa kotimaan politiikkaa tai kansainvälistä huippu-urheilua koskevia juttuja. Petterssonin mukaan Hufvudstadsbladetin kannalta Lehtikuvan henkilökuvien tarjonta vastaa pitkälti heidän tarpeitaan. Ruonakosken mukaan henkilökuvia tulee haettua erilaisissa tilanteissa Lehtikuvalta viikottain. Ruonakoski ja Haapsaari kertovat, että Lehtikuvan henkilökuvien käyttö on kuitenkin vähentynyt sopimusmuutoksen jälkeen. MTV Uutisilla ei ole rajaton pääsy Lehtikuvan arkistoihin, vaan kuvia saa ladata ja käyttää uutisissa kolmenkymmenen päivän ajan. Ruonakoski toteaa kokevansa Lehtikuvan tarjonnan olevan erittäin hyvä, sillä hän on tietoinen sen oikeasta valikoimasta, koska MTV Uutisilla on aiemmin ollut parempi sopimus, joka on sallinut kuvien laajemman käytön. Ruonakosken mukaan kuitenkin käytäntö siinä, miten MTV Uutisten on tällä hetkellä mahdollista käyttää Lehtikuvan kuvia, ei ole hyvä. Valikoima on siis Ruonakosken mukaan periaatteessa hyvä, mutta on harmillista, ettei hän pysty omassa työssään hyödyntämään täysin sen koko potentiaalia. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Jos STT ei ole tehnyt juttua jostain ihmisestä, tai ei ole tapahtunut jotain merkittävää johonkin ihmiseen liittyen tietyn ajan sisällä, niin sitten sitä kuvaa ei todennäköisesti sieltä pankista löydy, niinkun sopimushintaisista. Ellei satu niin, että siellä on joku hand-out-kuva, joka on siellä aina.” (Ruonakoski 2019.)

Haastateltavat kertoivat olevansa pitkälti erittäin tyytyväisiä Lehtikuvan henkilökuvien laatuun, johon voi aina luottaa. Nelikon vastauksissa kuitenkin toistui selkeästi, että he kaipaisivat kuviin enemmän persoonaa sekä yllätyksellisyyttä. Varsinkin Hufvudstadsbladetin Pettersson sekä Eklund olivat sitä mieltä, että visuaalisesti kuviin kaipaisi enemmän vaihtelua. Pettersson toteaa ymmärtävänsä ratkaisun liittyvän varmasti siihen, että Lehtikuvalla on niin paljon asiakkaita, joten se haluaa luultavasti tarjota kuvavirrassaan niin sanotusti kaikille sopivia vaihtoehtoja. Pettersson ja Eklund kertovat toivovansa, että Lehtikuvan kuvissa olisi enemmän erilaisia kuvakulmia ja että vaihtoehtojen määrä olisi yleisesti monipuolisempi. Haapsaari toivoisi myös, että Lehtikuvan henkilökuvat olisivat monipuoli-

sempia sekä persoonallisempia. Ruonakoski kertoo taas olevansa sitä mieltä, että yleisesti Lehtikuvan kuvat ovat laadukkaita ja mielenkiintoisia. Ruonakosken ja Haapsaaren mukaan kuvan laatu ei ratkaise valinnassa silloin, kun kyseessä on kiireinen uutistilanne: silloin käyttöön otetaan nopeasti uutiseen parhaiten sopiva kuva. Pidempää juttua tehtäessä kuvan laatuun kiinnitetään kuitenkin enemmän huomiota. Myös Petterssonin sekä Eklundin mukaan laatu on erittäin tärkeä, varsinkin syvempiä ja pidempiä juttuja tehtäessä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Kysyessäni haastateltavilta sitä, löytyykö Lehtikuvilta yhtä helposti kuvia miehistä ja naisista ja näkyykö sukupuoli kuvien tarjonnassa, vastaukset jakoutuivat. Petterssonin mukaan pääuutisaiheisiin löytyy yleensä henkilökuvia hyvin sekä miehistä että naisista. Ongelmat näkyvät sen sijaan Petterssonin mukaan urheilun puolella, jossa naiset ovat selkeästi aliedustettuina, poikkeuksina maastohiihto sekä ampumahiihto. Valtalajeissa, kuten jalkapallossa sekä jääkiekossa sukupuoli näkyy selkeästi kuvien tarjonnassa Petterssonin mielestä. Hänen mukaansa miehet hallitsevat myös yleensä esimerkiksi AFP:n ulkomaankuvissa. Eklund on Petterssonin kanssa asiasta samoilla linjoilla, hänen mukaansa miehen maailma näkyy selkeästi erityisesti urheilun puolella, muttei niinkään kulttuurissa. Eduskuntatyöskentelyä kuvittaessa löytyy Eklundin mielestä vaihtoehtoja, sekä silloin kun etsii kuvia Euroopan päättäjistä. Kuvavirtaa selatessa kuitenkin näkee sen, että valta on monissa maissa sekä asioissa miehillä. (Pettersson 2019; Eklund 2019.)

"Kyllä Maysta ja Merkelistä löytyy kuvia, mutta toki Mayn sääriä näytetään useammin kuin Junckerin." (Eklund 2019.)

Ruonakosken mukaan kuvavaihtoehtoja miehistä ja naisista löytyy Lehtikuvilta tasaisesti eikä sukupuoli näy Lehtikuvan kuvien tarjonnassa. Haapsaari ei myöskään näe, että sukupuoli näkyisi erityisemmin Lehtikuvan henkilökuvien tarjonnassa. Ainut osa-alue, jossa Haapsaari on huomannut ongelmia, on perheaiheet ja niihin liittyvien kuvituskuvien löytäminen. Esimerkiksi käyttäessä hakusanoja "isä" tai "äiti" Haapsaari on huomannut, että tietyt stereotypit sekä heteronormit tuntuvat korostuvan. Julkisuuden henkilöiden kuvia hakiessa Haapsaari ei ole kuitenkaan nähnyt eroa laadussa tai tarjonnassa. Talouden ja politiikan aiheissa miehet korostuvat Haapsaaren mukaan tarjonnassa, sillä usein haastateltavat ja keskeiset henkilöt ovat miehiä. (Ruonakoski 2019; Haapsaari 2019.)

"Mutta jos kyseessä on joku yritysjohtajanainen, niin kyllä hänestä löytyy mun mielestä ihan samalla tavalla, jos lähtee etsimään sen nimen perusteella." (Haapsaari 2019.)

8.2 Valitse kuva -haastattelutehtävä ja sen tulokset

Keskellä haastattelujani annoin kaikille neljälle haastateltavalle tehtävän. Olin valinnut kolme netistä löytämäni artikkelia, jotka haastateltavat lukivat. Tämän tehtyään heidän piti valita lukemiinsa juttuihin pääkuva kahdesta vaihtoehdosta, jotka olin valinnut Lehtikuvan kuva-arkistosta.

Ensimmäinen juttu oli nyrkkeilijä Eva Wahlströmistä, joka oli julkaistu osoitteessa Menaiset.fi 17. tammikuuta 2019. Toinen juttu koski radiojuontaja Jaajo Linnonmaata, joka julkaistiin Aamulehden nettisivuilla 24. toukokuuta 2018. Kolmas juttu oli kansanedustaja Susanna Koskesta, joka julkaistiin 14. toukokuuta 2018 Ylen nettisivuilla. Valitsin artikkelit sen perusteella, että halusin niistä kahden koskevan tunnettuja suomalaisia naisia, sekä yhden tunnettua suomalaista miestä. Valitsin artikkelien kohteet sen perusteella, että he kaikki edustivat eri julkisuuden aloja: urheilua, viihdettä sekä politiikkaa. Muokkasin itse artikkelia hieman niin, että poistin muutaman kappaleen tai lauseen lyhentääkseni juttuja ja tätä kautta säästääkseni aikaa haastatteluissa. Tekemäni muokkaukset eivät vaikuttaneet merkittävästi juttujen sisältöön tai muuttaneet sitä.

Ensimmäinen juttu *Nyrkkeilijä Eva Wahlström ylistää Niklas-puolisoaan: ”Hän on paras sparraaja ja tuki”* oli tehty vuoden 2019 Urheilugaalassa, jossa Eva Wahlström kertoi puolisostaan Niklakselta ja häneltä saamastaan tuesta sekä sparrauksesta, sekä edellisestä nyrkkeilykaudesta ja sen haasteista. Ensimmäinen vaihtoehto jutun pääkuvaksi oli läheltä otettu kasvokuva, jossa Wahlström ei katso suoraan kameraan, mutta hän hymyilee, hänellä on kaunis meikki ja hänen yllään näyttäisi olevan jotain kukkakuosista. Toinen vaihtoehto oli kuva, jossa Wahlström poseeraa voitokkaana nyrkkeilyhanskat kädessä otelun yhteydessä.

Kuva 2. Ensimmäinen pääkuvavaihtoehto Eva Wahlströmistä kertovaan juttuun.

Kuva 3. Toinen pääkuvavaihtoehto Eva Wahlströmistä kertovaan juttuun.

Toinen juttu, *Aamulypsystä tutun Jaajo Linnonmaan herätyskello soi arkisin 5.20 – Vuonna 2011 hän teki elämänsä parhaan päätöksen*, oli Jaajo Linnonmaan 40-vuotishaastattelu, jossa kerrottiin hänen työstään menestyneenä ja palkittuna radiojuontajana

sekä siitä, että hän kamppaili aikoinaan työmotivaation kanssa ja suuntasi hetkeksi Lappiin etsimään itseään. Aamulehden nettisivuilla julkaistu artikkeli oli peräisin STT:n juttupalvelusta. Ensimmäinen kuvavaihtoehto oli hymyilevästä ja nurkan takaa kurkistavasta Linnonmaasta, toinen taas Kultainen Venla –galassa kuvausseinällä läheltä otettu potretti kuva.

Kuva 4. Ensimmäinen pääkuvavaihtoehto Jaajo Linnonmaasta kertovaan juttuun.

Kuva 5. Toinen pääkuvavaihtoehto Jaajo Linnonmaasta kertovaan juttuun.

Kolmas juttu, *Susanna Koski tapasi työttömän Anna-Maija Tikkasen, eikä suostunut vertaamaan tuloja: "Tässä työssähän pystyy elämään viikkokausia käymättä ruokakaupassa"*, kertoi kansanedustaja Susanna Kosken tapaamisesta työttömän Anna-Maija Tikkasen kanssa, jossa Tikkanen yritti vakuuttaa Kosken siitä, että köyhyyden rajoilla elävät tarvitsevat enemmän tukea. Jutun lopussa Koski kuitenkin päätyi toteamaan, että köyhyys on aineellista puutetta sekä työttömyys lisäarvon puutetta. Näistä loukuista itsensä nostaminen olisi Kosken mukaan yksilön omalla vastuulla. Keskustelun lopuksi Tikkanen totesi puolestaan, että kaksikko elää selkeästi aivan eri maailmoissa. Jutun pääkuvan ensimmäinen vaihtoehto oli kuva loistokkaasti pukeutuneesta Susanna Koskesta, mitä ilmeisimmin jonkin merkittävän, suuren tapahtuman kuten Linnan juhlien yhteydessä. Toinen kuva, joka oli rajattu lähes täysin samalla tavalla, oli neutraalimpi, tummiin vaatteisiin pukeutuneesta Koskesta.

Kuva 6. Ensimmäinen pääkuvavaihtoehto Susanna Koskesta kertovaan juttuun.

Kuva 7. Toinen pääkuvavaihtoehto Susanna Koskesta kertovaan juttuun.

Ensimmäisen jutun kohdalla kaikki neljä haastateltavaa valitsivat ensimmäisen kuvan, joka oli lähikuva meikatusta Eva Wahlströmistä. Kaikkien neljän perustelu kuvan valintaan oli se, että se voisi olla todennäköisemmin otettu Urheilugaalasta, jossa itse juttukin oli

tehty. Vaikka otsikossa puhutaan nyrkkeilytermein sparrauksesta, jutun sisältöön itsensä sopisi Ruonakosken mukaan paremmin kuva Wahlströmistä, jossa hän vaikuttaisi esiintyvän enemmän siviili-minänään kuin nyrkkeilijä-minänään. Mikäli juttu kertoisi taas puhtaasti Wahlströmin ammatista nyrkkeilijänä, sitten Ruonakoski valitsisi kuvan, jossa Wahlström poseeraa enemmän nyrkkeilijän näköisenä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Kun tämä juttu ei nyt sillä tavalla otsikkotasolla liity hänen ihmissuhteisiinsa, eikä siihen hänen työhönsä nyrkkeilijänä, niin mä jotenkin kokisin, että tällainen kun nyrkit pystyssä lihakset pullistellen kertoo, että puoliso on paras sparraaja, niin tulee jotenkin vähän erikoinen viba siitä. Mutta se saattaa olla vaan mun päässä.” (Ruonakoski 2019.)

Toinen juttu ja sen kuvavaihtoehdot jakoivat mielipiteitä. Haastateltavista Ruonakoski, Haapsaari sekä Pettersson päätyivät valitsemaan kuvista ensimmäisen, jossa Linnonmaa kurkistaa veikeästi nurkan takaa hymyillen. Ainoastaan Eklund oli sitä mieltä, että kuvista toinen, perinteinen gaalapotretti, oli juttuun paremmin sopiva. Toinen kuva on taas Petterssonin mukaan hyvin tavanomainen ”pönötyskuva” joka ei tuo juttuun mitään lisäarvoa. Ruonakosken, Haapsaaren sekä Petterssonin mielestä ensimmäinen kuva oli parempi, sillä siinä oli huomattavasti enemmän persoonaa sekä yllätyksellisyyttä kuin toisessa kuvassa. Petterssonin mukaan kuva toimisi jutun otsikon kanssa hyvin yhdessä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Se sopii tuohon otsikkoon aika hyvin, koska siinä voi vaikka luulla, että kun hän kurkkaa sieltä, niin herätyskello on ehkä juuri soinut ja on niinkun valmis uuteen päivään, koska hän on tehnyt päätöksen jonka avulla hän jaksaa. Että nyt kulkee.” (Pettersson 2019.)

Ruonakosken mukaan kuvassa oli mukavaa komiikkaa, vaikka hän ei ollut oman tulkintansa mukaan varma siitä, oliko se tuotu kuvaan tahallisesti vai tahattomasti. Ruonakoski jakoi Petterssonin mielipiteen siitä, että kuvavaihtoehdoista jälkimmäinen on tylsä ja tavanomainen kasvokuva kuvapankista, eikä siinä ole mitään erikoista. Haapsaaren mukaan kuvista ensimmäinen tuo Linnonmaan persoonaa lähemmäs lukijaa ja se toimii kyseisen jutun yhteydessä toista kuvaa paremmin. Eklundin mielestä taas Linnonmaa ei näytä ensimmäisessä kuvassa itseltään, eikä hän itse tunnista radiojuontajaa kyseisestä kuvasta. Kuva ei Eklundin mielestä myöskään kerro tarpeeksi siitä, missä Linnonmaa on kuvan ottohetkellä ollut, eikä se liity jutun sisältöön. Toinen kuva kertoo taas sen,

että Linnonmaa on ollut mukana palkitsemistilaisuudessa, joista puhutaan myös jutun leipätekstissä. Lisäksi kuvassa Linnonmaalla on Eklundin mukaan ilme, joka on ”tuon jätkän peruslukema”. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Myös kolmas juttu sekä sen pääkuvavaihtoehdot jakoivat mielipiteitä. Tälläkin kertaa Pettersson, Haapsaari sekä Ruonakoski olivat valinnastaan yhtä mieltä, mutta Eklundin valinta poikkesi joukosta. Pettersson, Haapsaari ja Ruonakoski valitsivat kahdesta kuvavaihtoehdosta jälkimmäisen. Kaikki kolme totesivat valintaansa perustellessaan, että mikäli jutun sisältöä ja Kosken sekä Tikkasen välistä sosiaalista kuilua haluaisi kärjistää entisestään, he olisivat valinneet ensimmäisen kuvan, jossa Koski poseeraa upeassa juhlasussa, meikissä ja koruissa. Pettersson esimerkiksi kuitenkin totesi, että on todennäköisempää, että Koski tapasi työttömän Tikkasen arkisemmassa asussa, joten siitä syystä kuva neutraalimmin pukeutuneesta Koskesta sopisi juttuun paremmin. Ruonakosken mukaan kuvavaihtoehdoista jälkimmäinen on jutun sisällön huomioon ottaen asiallisempi sekä vakavampi. Niin ikään Haapsaaren mukaan jälkimmäisessä kuvassa ei ole liioittelun makua, vaikka siinäkin Koski näyttää laiteltulta sekä selkeästi hyvin toimeen tulevalta. Eklund puolestaan oli sitä mieltä, että kuvista ensimmäinen olisi nimenomaan parempi kuvittamaan kyseistä juttua, sillä siitä näkyy Eklundin mielestä selkeämmin jutussa kuvattu kuilu kyseessä olevien kahden naisen välillä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Tossahan näkyy tuo vauraus ja että hänen ei tarvitse miettiä näitä asioita, että toi meikki ja kampaus ja kaikki noi, niin ne ovat maksaneet suurin piirtein sen 491 euroa, mitä tää toinen käyttää ruokiin ja kaikkiin muihin kuluihin kuukaudessa.” (Eklund 2019.)

Tehtävän jälkeen haastateltavat saivat avata tarkemmin sisäistä prosessiaan, jonka kautta he päätyivät valitsemaan esitetyistä kuvapareista kyseiset kuvat. Kaikki neljä haastateltavaa totesivat aluksi, että he ottivat tehtävää tehdessään sekä ottavat myös toimittajan työtä tehdessään ensiksi huomioon kuvia valitessaan juttujen otsikot sekä tekstisisällön. Haapsaari totesi, että hän haluaa jutun kuvan, otsikon sekä tekstin olevan kaikkien samasta maailmasta. Hän kuitenkin myönsi, että kuvavalinnalla voi vaikuttaa paljon tekstistä syntyvään mielikuvaan. Mikäli jotain asiaa haluaa kärjistää, kuva on siihen tehokas työväline. Otsikon, ingressin sekä kuvan on kuitenkin oltava aina yhtä, samaa kokonaisuutta. Eklund ja Pettersson olivat myös yhtä mieltä siitä, että jutun tärkeimpien ominaisuuksien on puhuttava samaa kieltä. Ruonakosken mukaan myös laatu ratkaisee jälleen tässä tapauksessa: kuvassa tekniset perusasiat on oltava kohdallaan. Lisäksi Ruonakoskenkin

mielestä kuvan on heijasteltava jutun tunnelmaa ja sävyä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Kun kysyin haastateltavilta sitä, mitkä asiat vaikuttavat kuvan valintaan, kun sen kohteena on miesoletettu, kaikki neljä hämmentyivät hieman omalla tavallaan. Ruonakoski sekä Pettersson totesivat, etteivät osaa oikein vastata kysymykseen ja pohtivat kumpikin, ettei kuvanvalinnan prosessi muutu sen mukaan, onko kuvassa mies, nainen vai jokin muu. Eklund ja Haapsaari pohtivat asiaa syvemmin. Eklundin mukaan kuvan on ensisijaisesti liityttävä asiayhteyteen, eikä se voi olla siitä täysin irrallinen. Eklund ei osannut sanoa, onko sukupuolella tässä asiassa merkitystä. Sen sijaan Eklund totesi, että miehet saavat selkeästi naisia enemmän palstatilaa lehtien sivuilla sekä aikaa erilaisissa lähetyksissä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Ei se mies voi aina olla siinä kuvassa se, joka näyttää tietävän ja päättävän. Tai joka on etualalla niin, että naiset jäävät aina vähän pienemmiksi, tai että naiset ovat siellä taustalla ja se on se mies, joka vie tätä.” (Eklund 2019.)

Haapsaari puolestaan pohti mieskysymykseen viitaten sitä, että MTV Uutisten etusivu on usein verrattain tummasävyinen, joten tietyillä valinnoilla yritetään saada etusivun kuviin hieman väriä. Sukupuolesta riippumatta Haapsaaren mukaan olisi toivottavaa, että kuvassa henkilö näyttäisi mahdollisimman paljon itseltään sekä edukseen olevalta, sillä kehtään ei haluta saada näyttämään hölmöltä tai ristiriitaiselta kyseessä olevaan juttuun nähden. Kuvattavan ympäristöllä on Haapsaaren mielestä tärkeä merkitys kuvassa, sillä se luo lukijalle ja katsojalle väistämättä tietynlaisia mielikuvia kuvan ja jutun kohteena olevasta henkilöstä. Valinnat tämänkin tekijän suhteen ovat Haapsaaren pohdinnan mukaan enemmän alitajuntaisia kuin selkeitä. (Haapsaari 2019.)

Kysyttäessä haastateltavilta sitä, mitkä tekijät vaikuttavat, kun kuvassa on naisoletettu, vastaukset jakoutuivat edellistä vastaavalla tavalla. Ruonakoski ja Pettersson totesivat kumpikin vastaavansa kysymykseen samalla tavalla kuin edelliseen. Kumpikin lisäsi vastaukseensa toteamuksen, että mikäli sukupuolitekijät vaikuttavat heidän valintoihinsa, he eivät ainakaan ole niistä tietoisia. (Ruonakoski 2019; Pettersson 2019.)

”En ole aktiivisesti ajatellut, että pitäisi jotenkin eri lailla käsitellä miespuolisia tai naispuolisia kohteita kuvia valitessa.” (Pettersson 2019.)

”Ei siinä ihmisellä itsellään ole siinä kuvassa mitään väliä. Se on vaan se kuva, minkä mä valitsen siihen, että se kuva olisi mahdollisimman hyvä ja kuvaava siihen juttuun.” (Ruonakoski 2019.)

Eklundin mukaan tiettyjä vaikuttavia tekijöitä ei ole, mutta mikäli jutussa naisella on painavampaa sanottavaa, ainut vaihtoehto silloin on käyttää myös kuvituksena sellaista kuvaa, jossa nainen esiintyy. Haapsaari pohti asiaa laajemmalla kantilta esimerkiksi sen tekijän kannalta, että naiset ovat usein laitettuja, varsinkin erilaisissa poseerauskuviissa. Esimerkiksi Haapsaari nosti kuvat urheilijoista erilaisissa gaaloissa, jolloin varsinkin naispuoliset ammattiuurheilijat saattavat olla jopa täysin tunnistamattomia juhlatyylinsä vuoksi. (Eklund 2019; Haapsaari 2019.)

”Naisissa ehkä vielä enemmän katsoo sitä, että minkälainen mielikuva hänestä tulee, eri tyyppisistä otoksista.” (Haapsaari 2019.)

Kysymys siitä, miettivätkö haastateltavat kuvavalinnassa henkilön edustavuutta sekä uskottavuutta, jakoi myös mielipiteitä. Pettersson sekä Haapsaari kertoivat kiinnittävänsä asiaan huomiota. Haapsaari totesi miettivänsä asiaa paljon varsinkin uutisteksteissä. Asiaan vaikuttaa paljon se, kuka jutussa puhuu: onko kyseessä esimerkiksi tutkija, artisti tai urheilija joka edustaa artikkelissa itseään. Jos artikkeli kertoo henkilöstä itsestään, ohessa voi olla puhdas henkilökuva, mutta mikäli artikkeli kertoo esimerkiksi hänen työstään, olisi mukavaa, jos jutun ohessa olisi jotain muutakin, kuin täysin poseerattu sekä viimeisen päälle tehty kuva. Petterssonin mukaan taas Hufvudstadsbladetissa mietitään henkilön uskottavuutta sekä edustavuutta aina sen mukaan, kuinka lähellä henkilö on heidän luki-joitaan, eli suomenruotsalaisia. Pettersson käyttää esimerkkinä yhdysvaltalaisnäyttelijä Charlie Sheeniä ja toteaa, että mikäli heillä olisi viihdeuutinen näyttelijästä, jutun pääkuvassa tuskin ajateltaisiin hirveän paljon Sheenin edustavuutta. (Pettersson 2019; Haapsaari 2019.)

Ruonakosken mielestä se, että jos ihminen ei osaa itse näyttää uskottavalta tai edustavalta henkilökuvassa, ei ole toimittajana hänen käsissään. Kun hän tekee kuvavalintaa työssään, hän ei sanojensa mukaan ala käymään läpi valtavaa määrää kuvia vain sen takia, että hän löytäisi otoksen, jossa henkilö näyttää kaikista uskottavimmalta. Ruonakoski korostaa, että hänen työtään on olla toimittaja, eikä tehdä pr-työtä kellekään. Näin ollen Ruonakoski toteaa, ettei hän juuri mieti kuvaa valitessaan henkilön uskottavuutta ja edustavuutta. Ruonakoski nostaa esille kuvavalintatehtävän viimeisen osuuden, jossa hänen piti valita kahden kuvavaihtoehdon välillä, joiden kohteena oli kansanedustaja Susanna Koski. Ruonakoski kertoo valinneensa siinäkin tilanteessa kuvan, joka tuki artikkelin sisältöä, eikä miettinyt saako kuva Kosken näyttämään typerältä. Eklund on vastauksissaan samoilla linjoilla Ruonakosken kanssa. Eklundin mukaan uutistoimitus ei halua sivuilleen

mainostoimistojen ottamia kuvia, joissa kaikki kuvattavat ovat aina edukseen. Myös Eklundin mielestä tärkeintä on, että kuva on sopuinnussa otsikon sekä tekstisisällön kanssa. (Ruonakoski 2019; Eklund 2019.)

Kaikki neljä haastateltavaa kertovat, että kuvavalinnoista keskustellaan toisinaan työkavereiden kanssa. Useimmiten kaikki haastateltavat luottavat työssään omaan harkintakykyynsä, mutta tilanteen tai jutun ollessa erityisen arkaluontoinen tai muuten erityislaatuinen tapaus, valinnoista keskustellaan työkavereiden tai lähimpien esimiesten kanssa. Haapsaaren mukaan valinnoista keskustellaan myös erityisesti etusivun toimittajien kanssa ja tuottajat saattavat vaihdella kuvia sen mukaan, mikäli on selkeästi nähtävillä, että kokonaisuus ei toimi. Pettersson kertoo taas kysyvänsä lähes päivittäin muiden mielipidettä siihen, mikä olisi juttuun hyvä pääkuva, ja hänen mukaansa asiasta löytyy usein useita hyviä mielipiteitä ja niistä saadaan aikaan keskustelua toimituksessa. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Haastateltavat olivat jokseenkin epävarman oloisia siitä, millaiset kuvitukset tuovat jutuille paljon lukijoita, sillä heidän mukaansa analytiikka ei ole asian tutkimiseen kummassakaan mediassa tarpeeksi vahva. Petterssonin käsitys on, että jutun pääkuvalla on vaikutusta, mutta jutun otsikko merkitsee huomattavasti enemmän. Ruonakosken näkemys asiasta on samanlainen: hän arvelee, ettei jutun vetävyys liity loppujen lopuksi juurikaan kuvitukseen, ellei kyseessä ole poikkeustapaus. Esimerkiksi Ruonakoski nostaa tapauksen, jossa kyseessä olisi jokin erittäin poikkeuksellinen ja mielenkiintoinen uutinen, jolloin se, että asiasta on saatu kuva, toisi juttuun merkittävän paljon lisäarvoa. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

”Jos esimerkiksi otsikko on joku aivan älytön, että se tavallaan jo kiinnostaa, mutta jos siinä on vielä kuva siitä, niin tottakai se lisää sitä kiinnostusta siihen, koska se luo sitä uskottavuutta sille sisällölle.” (Ruonakoski 2019.)

Puhuttaessa henkilökuvista Ruonakoski arvelee, ettei hyvä henkilökuva ainakaan vähennä jutun lukijoiden määrää, muttei osaa sanoa tuoko sellainen niitä lisääkään. Mikäli jutun henkilökuva taas on erittäin huono, se voi mahdollisesti Ruonakosken mukaan vähentää jutun lukijoita. Haapsaaren mukaan taas henkilökuva jutussa on aina paljon parempi kuin kuvituskuva. Mikäli esimerkiksi tutkimusjutunkin pystyy kuvittamaan henkilön kasvoilla, on se Haapsaaren mukaan aina parempi, kuin kuvituskuva. Toisaalta tässäkin tulee jossain kohtaa raja vastaan, sillä mikäli päivä on esimerkiksi täynnä kotimaan poliittisia aiheita, ei etusivukaan mielellään voi olla täynnä kuvia keski-ikäisistä miehistä, jotka dominoivat kotimaan poliittista kenttää. Eklund arvelee, että lukijoita vetävät puoleensa

kuvitukset, joissa näytetään paljon tunteita sekä sellaiset kuvat, jossa henkilö näytetään mahdollisimman läheltä. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

8.3 Naiskuvan huomioonottaminen toimituksissa

Haastattelujen lopuksi kävin haastateltavien kanssa suoraan läpi sitä, millä tavalla naiskuva sekä naisten esiintyminen jutuissa on otettu huomioon toimituksissa sekä keskusteluaanko aiheesta työpaikalla. Petterssonin mukaan Hufvudstadsbladetissa on käyty aktiivista keskustelua aiheesta ja todettu avoimesti, että naiset ovat mediassa aliedustettuina. Pettersson kertoo, että HBL:ssa pyritään nyt joka päivä sukupuolten väliseen tasapuolisuuteen, mutta aina siinä ei onnistuta. Petterssonin mukaan aiheesta käydään kuitenkin keskustelua viikoittain ja joskus jopa päivittäinkin kokouksissa. Pettersson kuitenkin toteaa, että asia riippuu paljon myös uutisvirrasta. Mikäli esimerkiksi rikosuutiset ovat paljon pinnalla, niissä juttujen kohteina toistuvat Petterssonin mukaan pitkälti miehet. (Pettersson 2019.)

”Sekin johtuu osittain sisällöstä. Ei ainoastaan, mutta aktiivisilla valinnoillahan siihen voi vaikuttaa ilman muuta.” (Pettersson 2019.)

Petterssonin mukaan aktiivisia valintoja kyseisen teeman suhteen tehtiin toimituksessa esimerkiksi Viron vuoden 2019 parlamenttivaalien aikoihin, jolloin melko aikaisessa vaiheessa näytti siltä, että Viro saa mahdollisesti naispuolisen pääministerin. Tuolloin vaa-leista kertovissa jutuissa kuvituksena käytettiin pitkälti henkilökuvia kyseisestä naisesta. Pettersson kertoo, että Hufvudstadsbladetin urheilu-uutispuolella on myös tällä hetkellä käynnissä projekti, jonka pyrkimyksenä on saada enemmän naisurheilijoita kuviin. Talvisin asiaa auttaa Petterssonin mukaan erityisesti maastohiihto, jonka suurimmat tähdet ovat naisia. (Pettersson 2019.)

Eklundin näkemys asiasta on yhteneväinen Petterssonin kanssa. Eklundin mukaan Hufvudstadsbladetin toimituksessa puhutaan paljon asiasta ja toimituksessa on myös selkeä pyrkimys siihen, että jutuissa esiintyisi enemmän naisia kommentoimassa asioita. Kun juttuun haetaan asiantuntija, hän saisi mielellään olla nainen sekä iältään hieman nuorempi, ettei jutuissa toistuisi sukupuolen lisäksi myös tietynikäinen, varttuneempi väestönosa. (Eklund 2019.)

Haapsaaren ja Ruonakosken mukaan asiasta ei ole juurikaan keskusteltu MTV Uutisissa. Haapsaari kertoo, että toimituksessa on huomattu, että esimerkiksi politiikan ja talouden

jutuissa toistuu miesten edustus. Miehet ovat Haapsaaren mukaan enemmän edustettuina varsinkin politiikassa, jolloin kuviinkin yritetään keksiä enemmän vaihtelua. Asiantuntijarooleissa sen sijaan Haapsaaren mielestä käytetään aika lailla yhtä paljon miehiä ja naisia, kuin myös viihde- ja kulttuurijutuissa. Ruonakoski kertoo puolestaan kiinnittäneensä joskus huomiota etusivulla työskennellessään siihen, että MTV Uutisilla esiintyy melko paljon naisia jutuissa. Ruonakoski arvelee tämän olevan suurten viihde- sekä lifestyletoimitusten ansiota. Talous- ja politiikkajutuissa esiintyy myös Ruonakosken mukaan selkeästi enemmän miehiä, koska miehiä toimii kyseisillä aloilla paljon naisia enemmän. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019.)

Ruonakosken mukaan MTV Uutisten toimituksessa ei ole käyty keskustelua siitä, millaisissa kuvissa naisia esiintyy. Myös Haapsaaren mukaan asiasta ei ole toimituksessa juurikaan keskusteltu. Haapsaari ei myöskään koe, että keskustelu olisi ollut kovinkaan tarpeellista toimituksessa. Hänen näkökulmansa on, ettei tapa, jolla miehet tai naiset esitetään uutispuolella, ole ongelmallinen. (Ruonakoski 2019; Haapsaari 2019.)

”Valinnat tehdään osaston periaatteiden mukaan ja osastot noudattavat periaatteita, mitkä on koettu hyväksi ja yhtenäisiksi.” (Haapsaari 2019.)

Eklundin ja Petterssonin mukaan siitä, millaisissa kuvissa naisia esiintyy, on myös keskusteltu jonkin verran toimituksessa. Petterssonin mukaan HBL saa käyttöönsä melko paljon viihdeuutisia esimerkiksi ruotsalaisen uutistoimisto TT:n kautta, mutta niitä ei julkaista HBL:n sivuilla niin paljon, kuin olisi mahdollista. Pettersson kertoo, ettei hän koe, että erityyppisiä viihteellisiä aiheita tai paljastavampia kuvia naisista palvelisivat Hufvudstadsbladetin lukijoiden tarpeita. Eklund kertoo, että naiset esiintyvät useimmiten niin sanottuihin kevyempiin aiheisiin liittyvissä jutuissa, kuten perheeseen sekä lapsiin liittyvissä artikkeleissa. (Eklund 2019; Pettersson 2019.)

”Naisia perinteisesti on kuultu useammin, kun on kyse näistä pehmeistä arvoista ja on kyse kevyemmistä jutuista, ja sitten kun on taas oikein sellaista painavaa asiiasältöä, niin silloin puhuukin mies. Niin joo, pitää olla koko ajan tietoinen.” (Eklund 2019.)

8.4 Yhteenveto

Haastateltavien mukaan kumpikin tutkittavista medioista käyttää useita kuvälähteitä, mutta Lehtikuva on selkeästi yksi tärkeimmistä. Kaikki neljä haastateltavaa käyttävät usein työssään Lehtikuvan henkilökuvia, kokevat sen yleisesti luotettavana kuvälähteenä sekä sen

henkilökuvat teknisesti laadukkaina. Haastateltavien vastauksissa kuitenkin toistui toivomus siitä, että henkilökuvat saisivat olla idearikkaampia, monipuolisempia sekä persoonallisempia. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että hyvän henkilökuvan yksi tärkeimmistä elementeistä on, että kuvassa esitettävä henkilö näkyy hyvin. Kuvan täytyy vastata jutun sisältöä ja parhaassa tapauksessa se kuvastaa jutun ydintä. MTV Uutisten toimittajat harmittelevat sitä, etteivät he pysty sopimusrajoituksesta johtuen käyttämään työssään Lehtikuvan täyttä kuvapotentiaalia. Hufvudstadsbladetin toimittajien mukaan sukupuoli näkyy Lehtikuvalla selkeästi urheilupuolella sekä esimerkiksi ulkomaan aiheissa. MTV Uutisten toimittajien mukaan sukupuoli ei juuri näy Lehtikuvan kuvatarjonnassa. Toinen haastateltava mainitsi politiikan ja talouden aiheet, mutta totesi niiden haasteiden johtuvan pitkälti aloilla vallitsevista rakenteista. Toisen haastateltavan mukaan perheaiheisissa kuvissa toistuvat usein tietyt stereotyyppit, mutta tunnetuista henkilöistä löytyy yhtä hyvin kuvavaihtoehtoja riippumatta siitä, onko kyseessä mies vai nainen. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Haastattelun lomassa toteutetun tehtävän tulokset olivat samat Haapsaaren, Ruonakosken sekä Petterssonin kohdalla. Eklund oli haastateltavista ainut, joka valitsi kahden kuvan kohdalla toisin ja perusteli valintansa lähestulkoon juuri niillä syillä, millä muut haastateltavat perustelivat kyseisten kuvien valitsematta jättämisen. Tehtävän jälkeen esitetyt kysymykset jakoivat niin ikään mielipiteitä. Kummastakin mediasta toinen haastateltu toimittaja kertoi esimerkiksi miettivänsä kuvavalintaa tehdessään henkilön edustavuutta ja uskottavuutta. Kaksi muuta toimittajaa mainitsivat pr-työn ja sen, ettei uutistoimituksessa haluta tai ole tarkoituksena tehdä markkinointia yksittäisille ihmisille. Kaikkien neljän haastateltavan mukaan kuvavalinnasta keskustellaan toisinaan työkavereiden kanssa ja perusteita valinnoille mietitään yhdessä, vaikka joidenkin kohdalla paljon harvemmin kuin toisten. Vastausten perusteella sain kuitenkin mielikuvan siitä, että keskustelu aiheesta on yleisempää Hufvudstadsbladetissa kuin MTV Uutisilla. Kukaan haastateltavista sen sijaan ei osannut sanoa varmasti, millaiset kuvitukset tuovat juttuihin lukijoita. Yksi toimittaja arveli, että mielenkiintoisella ja hyvällä kuvalla on varmasti vaikutuksensa, mutta otsikko merkitsee enemmän, kahden mukaan ihminen ja selkeä tunne kuvassa vetoavat lukijoihin, neljännen mukaan kuvalla ei todennäköisesti juuri ole väliä, ainakaan otsikkoon verrattuna. Koska toimituksilla on kuitenkin mahdollisuus testilla erilaisia otsikoita ja niiden vaikutusta juttujen vetävyyden kannalta, uskon, että myös kuvien suhteen vastaavaa testaamista olisi mahdollista toimituksissa harjoittaa. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Haastateltavista kahden miehen mukaan sukupuolella ei ole mitään väliä kuvan valinnassa, eikä heillä mielestään ole mitään tietoisia perusteita kuvien valinnalle sukupuolesta

riippuen. Kahden naisen mukaan taas asialla on hieman merkitystä, ja kuvia valitessa tulee otettua huomioon tiettyjä asioita, kuten sen, ettei mies voi aina olla päättävässä ja johdettavassa asemassa, sekä naisten edustavuutta on mietittävä hieman eri tavalla kuin miesten. Oli mielenkiintoista, että vastaukset jakoutuivat näin, mutta näin pienellä otannalla on vaikeaa sanoa, oliko vastaajien omalla sukupuolella tekemistä sen kanssa. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

Haastateltavien mukaan Hufvudstadsbladetissa käydään usein aktiivista keskustelua naiskuvasta mediassa sekä siitä, kuinka sukupuolten edustus jakautuu jutuissa. MTV Uutisten toimittajien mukaan vastaavaa keskustelua ei ole käyty toimituksessa, eikä siihen ollut heidän mielestään juurikaan tarvetta. Hufvudstadsbladetissa on asetettu selkeitä tavoitteita naisten näkyvyyden lisäämiselle mediassa, ja toinen Hufvudstadsbladetin toimittajista mainitsi aktiivisten valintojen merkityksen, joilla media voi itse vaikuttaa naisten näkyvyyden lisäämiseen. MTV Uutisilla vastaavia tavoitteita ei ole asetettu, tai haastatteluiden perusteella sellaiset eivät ainakaan ole sen kaikkien työntekijöiden tiedossa. (Haapsaari 2019; Ruonakoski 2019; Pettersson 2019; Eklund 2019.)

9 Pohdinta ja päätelmät

Teoriaosuudessa esitin Judith Butlerin näkemyksen siitä, kuinka sukupuoli tehdään kaikissa muodoissaan. Tämä ulottuu myös sukupuolen representaatioihin, eli sukupuolen tiettyjä ”ominaisuuksia” vahvistetaan ja pidetään yllä tietynlaisten esitysten avulla. Kummassakin tutkittavassa mediassa tämä oli mielestäni tietyllä tavalla nähtävissä. Vaikka Hufvudstadsbladet käytti monipuolisemmin naisia jutuissaan ja kuvituksissaan kuin MTV Uutiset, eivät käytetyt naisten representaatiot kuitenkaan poikenneet merkittävästi muusta uutisvirrasta. Tämä ei toki ole kiinni ainoastaan tutkittavista medioista sekä niiden omista, sisäisistä päätöksistä ja aktiivista valinnoista, vaan myös ulkopuolelta tulevasta kuvavirrasta, josta kumpikin media on tietyin osin riippuvainen. Hufvudstadsbladetin haastateltava Heidi Eklund esimerkiksi totesi, että esimerkiksi Lehtikuvalta löytyy helposti kuvia Euroopan tärkeistä päättäjistä, mutta naispuolisten poliitikkojen sääriä näytetään enemmän kuin miesten. Näin ollen edelleen on tavanomaista, että naisia esittävässä kuvissa kuvattavat toistavat tavallaan naisellisia esityksiä, sillä sukupuolten kulttuurit ovat niin vahvat. Vaikka mediat pyrkisivät aktiivisilla valinnoilla muutokseen, ne eivät pysty siihen yksin omilla teoillaan.

On myös otettava huomioon, että uutisoinnissa esiintyy myös yksilöitä, jotka omilla toimillaan rikkovat jatkuvasti näitä rajoja. Seitsemän seurantapäiväni aikana tällaiset henkilöt eivät juuri esiintyneet uutisoinnissa, mutta yksi esimerkki vastaavista yksilöistä on itävaltalainen euroviisuvoittaja Conchita Wurst, joka tunnetaan ”parrakkaana naisena”. Wurst on erittäin tunnettu ja paljon julkisuudessa esiintyvä on drag-artisti, joka rikkoo omilla pukeutumis- ja muilla ulkonäköön liittyvillä valinnoillaan vahvasti perinteisiä sukupuolen rooleja, joita olemme tottuneet median kuluttajina tarkastelemaan. Vaikka seitsemän seurantapäivän aikana en tehnyt havaintoja Wurstin kaltaisista hahmoista, tiedän sekä MTV Uutisten, että Hufvudstadsbladetin mediasisältöjen kuluttajana, että heidän jutuissaan esiintyy myös vastaavia yksilöitä, jotka eivät elä niin sanottujen perinteisten sukupuoliroolien mukaan.

Jo seurattessani seitsemän satunnaisen päivän aikana sekä MTV Uutisten, että Hufvudstadsbladetin etusivuja ja merkitessäni ylös jutuissa niiden kuvituksissa esiintyvät naiset ja heidän määränsä, huomasin, että Hufvudstadsbladet käyttää jutuissaan naisia monipuolisemmin. Naisia esiintyi etusivulla monipuolisesti niin urheilun, politiikan kuin kulttuurinkin aiheissa. MTV Uutisten etusivulla naisia näkyi pitkälti viihdeuutisissa, joko oman asemansa takia viihdeartistina tai tunnetun miehen, kuten urheilijan tai poliitikon, puolisona. Haastatteluissa MTV Uutisten toimittaja Eetu Ruonakoski kertoi pistäneensä merkille, että naisia esiintyisi MTV Uutisten etusivulla poikkeuksellisen paljon. Syyksi Ruonakoski arveli

MTV Uutisten suuren lifestyle- sekä viihdetoimituksen. Ruonakoski totesi myös, että toki naisia toimii politiikan ja talouden saralla, mutta miehiä on ”miljoona kertaa enemmän”. Näin ollen päätelmäni siitä, kuinka MTV Uutiset käyttävät naisia uutisoinnissaan, säilyi melko samanlaisena haastattelujen jälkeen kuin mitä se oli niitä ennen: naisia esiintyy melko paljon, mutta suurimmaksi osin kevyempiin aiheisiin liittyen. Haastatteluissa minulle selvisi, ettei sukupuoliasiaa keskustella toimituksessa käytännössä lainkaan. Toivoisin tämän asian joskus vielä muuttuvan, sillä aihe on yhteiskunnallisesti erittäin tärkeä.

Hufvudstadsbladetin puolesta oli seitsemän seurantapäivän perusteella selvää, että HBL haluaa edistää etusivullaan mahdollisimman monipuolista naiskuvausta, mikä näkyi niin juttujen aiheissa, kuin valokuvissa, joissa naiset olivat kohteina. Olin iloisesti yllätynyt kuullessani kahdelta haastateltavalta, että naiskuva on toimituksessa aktiivisen keskustelun aihe, jota pidetään varta vasten yllä.

Vuonna 2018 toteutetussa laajassa mediatutkimuksessa, jonka tuloksista mainitsin teoriaosuuden luvussa 2.5, todettiin, että naiset ovat edustettuina selkeästi miehiä vähemmän useissa eurooppalaisissa medioissa. Vaikka esimerkiksi Hufvudstadsbladet käytti naisia MTV Uutisia enemmän ja monipuolisemmin jutuissaan seitsemän seurantapäivän ajan, oli kuitenkin silmämääräisesti todettuna selvää, että miehiä esiintyy varsinkin ”miehisiksi” mielletyissä mediasisällöissä selkeästi naisia enemmän kummassakin tutkimusmediassa. Seurantani perusteella pystyin siis tekemään saman havainnon naisten aliedustuksesta mediasisällöissä, minkä esitin teoriaosuuteni kappaleessa 2.5.

Haastattelut onnistuivat hyvin ja niistä saadut vastaukset neljältä toimittajilta olivat monipuolisia. Vastaukset myös heijastelivat kummankin tutkittavan median kantoja sukupuoli-kysymyksestä, sillä niistä tuli ilmi, kuinka paljon asiaan kiinnitetään huomiota ja missä määrin siitä keskustellaan kummassakin toimituksessa. Kun kysyin haastateltavilta yleisiä kysymyksiä siitä, mitä seikkoja he ottavat huomioon henkilökuvaa valittaessa, samat asiat toistuivat lähes kaikkien kohdalla. Kuvan on sovittava otsikkoon ja sen on vastattava jutun sisältöä, parhaassa tapauksessa se on mielenkiintoinen ja näyttää kuvattavan tunnetilan. Kun kysyin haastateltavilta asiaa sukupuolen näkökulmasta, vastaukset vaihtelivat. Mieshaastateltavat totesivat jokseenkin hämmentyneinä, ettei heidän näkemyksensä mukaan sillä ole mitään väliä, onko kuvassa nainen, mies vai joku muu. Naishaastateltavat sen sijaan pohtivat asiaa enemmän, ja esimerkiksi MTV Uutisten Mona Haapsaari totesi, että naisten kohdalla tiettyjä seikkoja, kuten edustavuutta, on mietittävä hieman eri tavalla kuin miesten kohdalla. Toteamus oli mielestäni mielenkiintoinen ja jälkikäteen olisin halunnut pureutua sen perusteisiin tarkemmin. Jatkokysymyksenä olisi voinut esittää, millaisissa tapauksissa naisten uskottavuutta täytyy miettiä eri tavalla ja mitkä syyt siihen vaikuttavat.

Kysymyksen olisi voinut esittää myös hieman eri tavalla muillekin haastateltaville, jolloin hekin ehkä olisivat syventyneet tarkemmin asian pohdintaan.

Hufvudstadsbladetin Heidi Eklundin mukaan kuvassa on otettava huomioon tietyllä tavalla roolit sekä niiden rikkominen, eli esimerkiksi mies ei voi olla kuvassa aina se, joka näyttää olevan vallassa ja päättävän asioista. Mielestäni oli erittäin mielenkiintoista, että vastaukset jakautuivat näin haastateltujen naisten ja miesten kesken. Tällä otannalla on mahdollonta sanoa, oliko sukupuolella merkitystä vastauksista, mutta huomio oli kuitenkin mielestäni erittäin mielenkiintoinen.

Myös haastattelujen lomassa toteutettu tehtävä, jossa haastateltavien täytyi valita kahdesta pääkuvavaihtoehdosta toinen ja perustella valintansa, onnistui mielestäni hyvin. Toimittajien täytyi toden teolla keskittyä miettimään perusteita valinnoilleen. Kun kysyin ennen tehtävää haastateltavilta sitä, kuinka paljon aikaa he yleensä käyttävät kuvan valintaan ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat, useissa vastauksissa toistui, että ajan käyttö vaihtelee erittäin paljon ja monesti ratkaisut tehdään intuition sekä omien, vakiintuneiden työprosessien tukemana. Toimittajat pysähtyvät harvoin pohtimaan valintojaan, ellei kyseessä ole jonkinlainen rajatapaus tai pitkä artikkeli, mihin on todella myös lupa käyttää aikaa.

Tehtävän toteutus oli mielenkiintoinen, sillä lähes kaikki haastateltavat valitsivat tehtävässä samat kuvat, yhtä lukuun ottamatta, vaikka tilastollisesti tämä tulos olikin luultavasti hyvin todennäköinen. Ensimmäisen kuvaparin kohdalla, jossa esiintyi nyrkkeilijä Eva Wahlström poseeraamassa nyrkkeilyhanskat käsissään ja lihaksikkaana, sekä kuva jossa Wahlström hymyili lähikuvassa kauniina ja meikattuna, kaikki neljä haastateltavaa valitsivat jälkimmäisenä mainitun kuvan. Kuvaparin kohdalla koitin selvittää teoriaosuuteni luvussa 2.1 esitetyn ajatuksen siitä, että muun muassa naisurheilijoiden lihaksikkaus on seikka, jota ei mielellään näytetä mediasisällöissä, sillä sen takia kuvissa esitetyt naiset poikkeavat perinteisistä sukupuolirooleista. Teorian mukaan lihaksikkaat huippu-urheilijainaiset esitettäisiin mieluummin naiseutta korostavissa representaatioissa. Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat valinneensa kuvan meikatusta Eva Wahlströmistä sen takia, että kuva sopi paremmin juttuun, joka oli kirjoitettu Urheilugaalasta ja Wahlström puhuu jutussa siviiliminään kertoen puolisostaan sen sijaan, että hän olisi esiintynyt ammattiminään. Kukaan haastateltavista ei varsinaisesti vahvistanut tehtävän pohjalla ollutta teoriaa siitä, että Wahlströmistä haluttaisiin yleisesti näyttää mieluummin naisellisia, kuin lihaksikkaita kuvia. Muutama haastateltavista totesi, että mikäli kyseessä olisi Wahlströmin nyrkkeilijän uraa koskeva juttu, olisi silloin valinta kohdistunut lihaksikkaaseen poseeraukseen.

Tehtävän toinen kuvapari oli radiojuontaja Jaajo Linnonmaasta, sillä en tuonut haastateltaville esiin sen naisnäkökulmaa, joten halusin, että yhden kuvaparin kohteena on mies. Linnonmaan kuvat, joista toisessa hän kurkisti veikeästi kulman takaa ja toisessa poseerasi neutraalina Kultainen Venla –gaalassa, jakoivat haastateltavien mielipiteet. Kolmen haastateltavan mielestä ensimmäinen kurkkauskuva oli parempi, sillä se oli paljon mielenkiintoisempi, kuin normaali poseerauskuva. Yksi haastateltava oli eri mieltä, sillä hän kertoi, ettei hän tunnistanut Linnonmaata ensimmäisessä kuvassa. Haastateltava kuitenkin myönsi, että hän on myös yleisesti huono tunnistamaan ihmisiä. Tämän kuvan kohdalla korostui teema, joka toistui haastateltavien kesken usein Lehtikuvan kuvista puhuttaessa: kaikki neljä haastateltavaa toivat jollakin tavalla esille sen, että he toivoisivat Lehtikuvan kuvilta enemmän mielikuvitusta. Tämä oli yksi työni suurimmista havainnoista toimeksiantajaani liittyen: on selvää, että STT:n asiakkaina toimivat MTV Uutiset sekä Hufvudstadsbladet toivovat, että Lehtikuvan kuvapankista löytyisi monipuolisempia, mielikuvituksellisempia, mielenkiintoisempia henkilökuvia. Haastateltavat toivoivat, että Lehtikuvan henkilökuville olisi erilaisia kuvakulmia sekä kuvattavista olisi useita erilaisia ilmevaihtoehtoja.

Haastattelutehtävän kolmas kuvapari Susanna Koskesta jakoi haastateltavien mielipiteet samalla kaavalla. Kolme haastateltavaa valitsi jutun pääkuvaan neutraalin, tummiin pukeutuneen Susanna Kosken, ja yksi valitsi juhlia varten laittautuneen, näyttävän Susanna Kosken. Kolme haastateltavaa perusteli valintaansa sillä, että neutraalimpi kuva sopi paremmin juttuun, joka kertoi Kosken tapaamisesta ja keskusteluista työttömän naisen kanssa. Kolmen haastateltavan mukaan jutussa selkeäksi tullutta naisten välistä sosiaalista sekä taloudellista kuilua olisi voinut korostaa loistokkaalta näyttävän Susanna Kosken kuvalla, mutta heidän mielestään se ei kuitenkaan ollut tarpeellista eikä tarkoituksenmukaista. Neljäs haastateltava taas valitsi näyttävän Susanna Kosken juuri sen takia, että hän halusi alleviivata kuvalla jutun aihetta. Kyseisellä kuvaparilla halusin testata, kuinka haastateltavat valitsevat näyttävästi laittautuneen naisen ja neutraalin, tummiin pukeutuneen naisen representaation välillä. Tässä tapauksessa tuli selväksi seikka, minkä kaikki haastateltavat totesivat haastattelussa ennen tehtävää: kuvan on sovittava otsikkoon sekä sen on vastattava jutun sisältöä. Tässä tapauksessa haastateltaville ei ollut väliä, oliko Susanna Koski kuvassa näyttävästi laittautunut vai ei, vaan mitä hänen ulkonäkönsä jutun kannalta tarkoitti. Mielestäni oli erittäin mielenkiintoista, että toimittajista yksi olisi valinnut näyttävän Susanna Kosken juttuun nimenomaan sen takia, että hän olisi halunnut korostaa jutussa esiintyneiden naisten välistä kuilua. Tässä tapauksessa selväksi tuli toimittajan vastuu sekä etiikan rooli. Journalistinen juttu on useiden palojen muodostama kokonaisuus. Eri osa-alueilla tekemillään valinnoilla toimittaja edesauttaa mielikuvaa, joka lukijalle ja mediasisältöjen kuluttajalle aiheesta syntyy. Teoriaosuudessa kappaleessa 2.3

esitin, kuinka myös kuvajournalismia määrittelee totuusvaatimus ja kuvajournalismin etiikka perustuu oikeaan havaintoon todellisuudesta. Susanna Kosken näyttävä kuva on epäilemättä täysin oikea ja muokkaamaton representaatio kyseisestä hetkestä, jolloin kuva on otettu, mutta on toimittajan vastuulla käyttää kuvaa oikeanlaisessa asiayhteydessä. Laajempi keskustelu siitä, olisiko näyttävä kuva Susanna Koskesta sopiva vai sopimaton kyseisen artikkelin yhteyteen, olisi mielenkiintoinen.

Haastattelutehtävän sekä itse haastattelun tulosten perusteella voi mielestäni tehdä selvän päätelmän siitä, että toimittajat osaavat tarvittaessa sanallistaa melko tarkasti tekemiään kuvavalintoja, mutta nuo perusteet voivat vaihdella suuresti toimittajan oman maailmankuvan mukaisesti. Toimittajien henkilökohtaiset näkemykset korostuivat erityisesti kahden naisen vastauksissa ja asia kulminoitui mielestäni tehtävään, jossa toimittajien piti valita kuva Susanna Koskesta, jolloin toinen naisista olisi halunnut todella alleviivata jutussa esitettyä sosiaalista kuilua. Jokaisen neljän haastateltavan kohdalla toistuivat kuvavalinnan perusteista puhuttaessa suuret linjat, eli on myös selvää, että tietyt, samat journalistiset säännöt ohjaavat toimittajia sisäisesti myös kuvavalinnassa. Kun aihetta tarkennetaan, selkeitä eroja kuitenkin löytyy, mikä on odotettua ja luonnollista, sillä ihmisen on mahdotonta olla täysin objektiivinen.

Kuten odotettua, työssäni sain selville, ettei naiskuva sekä sukupuolikysymys ole yksinkertainen kummassakaan tutkimusmediassa, eikä toimeksiantajallani. Haastatellessani Lehtikuvan varaesimiestä Aleksi Tuomolaa hän totesi, että heidän tehtävänään uutistointona on raportoida sitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, eikä vaikuttaa asioihin. Tuomola pohti tuolloin, että kuvatoimitus voi vaikuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon päätämällä, millaisia kuvituskuvia toteutetaan sekä esimerkiksi kuinka paljon naispuolisia asiantuntijoita käytetään. Hufvudstadsbladetin kumpikin toimittaja totesi haastattelussa, että sukupuolet näkyvät selkeästi Lehtikuvalla niin, että esimerkiksi naisten urheilusta on selkeästi vaikeampaa löytää kuvitusta, kuin miehistä. Aleksi Tuomola myös mainitsi, että miesten urheilu kiinnostaa suurta yleisöä enemmän, joten näin ollen kuvitusta miesurheilijoista on enemmän. Hufvudstadsbladetin haastateltavien mukaan tarvetta eri lajien naisurheilijoiden kuvitukselle kuitenkin selkeästi olisi. Hufvudstadsbladetin haastateltava Tobias Pettersson nosti esiin myös aktiiviset valinnat, joita tekemällä mediat voivat itse vaikuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon journalistisissa sisällöissä. Nimenomaan aktiivisilla valinnoilla myös Lehtikuva voisi vaikuttaa omiin journalistisiin sisältöihinsä ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen niissä.

Työni tärkeimmät havainnot olivat, että sekä Hufvudstadsbladetin että MTV Uutisten toimittajat osaavat tarpeen mukaan sanallistaa kuvavalintojaan sekä perusteitaan niille, suuret journalistiset linjat ohjailevat toimittajia niissä mutta nyanssieroja on luonnollisesti toimittajien omiin maailmankuviin heijastellen. Medioissa tehdään sukupuolta edelleen Judith Butlerin näkemysten mukaisesti ja tiettyjä sukupuolirooleja toistetaan representaatioissa, vaikka rajoja ja normeja rikkovia henkilöitä nostetaan myös mediasisällöissä esille, kenties koko ajan kasvavassa määrin. Sukupuoliroolien mukaiset normit ovat kuitenkin niin syväällä länsimaisessa yhteiskunnassa, ettei muutos asiassa voisi tapahtua yhtäkkiä. Hufvudstadsbladet selkeästi panostaa sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen sisällöissään niin, että asiasta on tehty selkeitä linjauksia, sille on asetettu tavoitteita ja se pysyy aktiivisesti yleisen keskustelun aiheena. Muutamat suomalaiset mediat ovat tehneet julkisen lupauksen siitä, että ne aikovat lisätä naisten osuutta jutuissaan.

Yksi näistä medioista on Helsingin Sanomat, joka teki äänekkään lupauksensa naistenpäivänä 2018. Helsingin Sanomilla on julkinen laskuri, jossa näkee reaaliajassa HS:n verkkosivuilla julkaistuissa jutuissa esiintyneiden naisten osuuden. Vuosi lupauksen jälkeen, naistenpäivänä 2019 Helsingin Sanomissa julkaistiin HS:n toimituspäällikkö Anu Ubaudin kommentti, jonka mukaan laskurin, jossa on otettu huomioon niin verkkosivut kuin printtilehti, luku on harvoin ylittänyt 40 prosenttia. Ubaudin mukaan laskuri tilastoi sukupuoli-ajakoa 18 eri osastolla ja Helsingin Sanomat vannoo edelleen tekevänsä työtä asian eteen. On vaikeaa arvioida varmasti, kuinka aktiivista Helsingin Sanomien työ asian eteen on loppujen lopuksi ollut, mutta julkinen laskuri kertoo mielestäni siitä, että asiaan kuitenkin todella halutaan kiinnittää huomiota. Esimerkki on hieno, ja toivottavasti muutkin suomalaiset mediat tarttuisivat vastaavaan toimintaan. (Helsingin Sanomat 2019a; Helsingin Sanomat 2019b; Helsingin Sanomat 2019c.)

MTV Uutisissa yhteisiä tavoitteita ja linjauksia ei ole asetettu. Tavallaan tuolloin vastuu asiasta on jätetty toimittajan omalle vastuulle: on yksilön omalla vastuulla, pohtiiko hän sukupuolikysymystä ja kiinnittääkö hän siihen työssään huomiota. Toimeksiantajallani Lehtikuvalla sukupuolikysymys on otettu huomioon, mutta työni tuloksen perusteella varaa parantaa olisi edelleen. Myös toimeksiantajani asiakkaat toivovat, että kuvatoimitus tekisi aktiivisia valintoja kuvattavien kohteidensa suhteen. Lehtikuvan henkilökuvien toivottaisiin myös olevan entistä monipuolisempia ja mielenkiintoisempia, eikä vain peruspottettikuvia.

Vaikka tutkimukseni onnistui hyvin, herätti se myös lisäkysymyksiä. Tässä tapauksessa kaikki neljä haastateltavaa osallistuivat tutkimukseen omalla nimellään ja oman työpaikkansa edustajina. On aiheellista miettiä, olisivatko vastaukset olleet erilaisia, mikäli haas-

tateltavat olisivat vastanneet kysymyksiin nimettöminä. Lisäksi tutkimuksessa emme keskustelleet lainkaan kuvalähtöisistä artikkeleista, jotka ovat erittäin yleinen ilmiö länsimaisessa journalismissa tällä hetkellä, sekä niiden vaikutuksesta sukupuolirooleihin ja niiden jakautumiseen medioissa. Kaikki neljä haastateltavaa olivat toimittajia, jotka ovat tavallaan kuvan ammattilaisia, sillä he tekevät jatkuvasti kuvavalintaa omassa työssään. Olisi mielenkiintoista haastatella myös sellaisia toimittajia, jotka ovat puolestaan hyvin vähän tekemisissä valokuvien kanssa työssään, ja kuulla heidänkin ajatuksiaan aiheesta. Naisten rooli journalismissa sekä erityisesti uutiskuvassa on asia, josta valaistuin hieman siihen syvennyttyäni, mutta siitä heräsi myös monia mielenkiintoisia uusia aiheita.

10 Loppusanat

Mielestäni tutkimukseni onnistui hyvin, sain vahvistusta joillekin teoriaosuudessa esittämieni näkemyksille, mutta joiltain osin onnistuin myös kumoamaan niitä. Vahvistusta saivat teoriat siitä, että sukupuoliroolit vaikuttavat vahvasti tietyllä tavoin jatkuvasti, mutta toimittajat pystyvät myös näkemään niiden yli työtään tehdessään. Kumosin tavallaan kuitenkin esimerkiksi väitteen siitä, että naispuoliset huippu-urheilijat haluttaisiin aina esittää naisellisemmissä yhteyksissä sen takia, että he saattavat lihaksikkaalla ulkomuodollaan rikkoa perinteisiä naisellisia sukupuolirooleja. Olen hyvin tyytyväinen seitsemän päivän satunnaisseurantaani, jonka avulla tein hyviä ja tärkeitä havaintoja siitä, millaista MTV Uutisten ja Hufvudstadsbladetin uutisointi ylipäätään on. Seurannan perusteella pystyin rakentamaan kysymykseni haastattelua varten ja ymmärsin, mistä haastateltavat minulle puhuvat. Oli hyvä, että kirjasin tarkasti ylös seurantapäivinä tekemäni havainnot, sillä ne oli helppoa kirjoittaa auki analyysiini. Haastatteluissani minulla oli monta kysymystä, jotka olivat kaikki mielestäni oleellisia työni kannalta. Vaikka kysymyksiä ja sitä kautta myös vastauksia tuli paljon, oli tulosten purkaminen sekä jäsentely mielestäni helppoa, sillä haastatteluista mieleeni jäivät melko helposti kaikista olennaisimmat seikat.

Opinnäytetyöprosessini kesti melko pitkään. Aloitin työn suunnittelun keväällä 2018 ja pääsin aloittamaan kirjoitustyön pikkuhiljaa syksyllä 2018. Työskentelin kuitenkin samaan aikaan täyspäiväisesti, mikä hidasti paljon opinnäytetyön edistämistä ja toimi toisinaan jopa esteenä sille. Tammikuusta 2019 alkaen aloin tehdä päivätöissäni nelipäiväistä viikkoa, jolloin pystyin edistämään opinnäytetyötäni aina keskiviikkoisin. Vaikka alkuvuodesta olin yli kuukauden lähes jatkuvasti sairaana, pääsin vihdoin opinnäytetyöni kanssa kunnon vauhtiin helmikuussa 2019. Tämän jälkeen työni eteni vauhdilla, sulavasti sekä aikataulussa, jonka määritimme opinnäytetyöohjaajani Kaarinan kanssa tammikuussa. Minun ja opinnäytetyöni välissä olleet esteet huomioon ottaen olen hyvin tyytyväinen siihen, miten työskentelyni eteni, kun sain prosessin toden teolla käyntiin. Aihe on mielestäni edelleen erittäin mielenkiintoinen ja olisi mahtavaa toteuttaa siitä joskus laajempikin tutkimus, mikäli se olisi vain mahdollista. Aihe on tärkeä ja erittäin ajankohtainen, olen saanut sen valinnasta erittäin paljon hyvää palautetta niin opettajiltani, haastateltaviltani kuin toimeksiantajaltani. Jos tekisin jotain eri tavalla tutkimuksessani, tekisin haastattelujen ohessa olleesta pääkuvan valintatehtävästä laajemman. Tehtävän rajaaminen kolmeen kuvapariin oli kuitenkin tietoinen, ajankäyttöön liittyvä valinta. Vaikka tehtävä ei ollut laajempi, sain siitä kuitenkin mielestäni irti erittäin mielenkiintoisia tuloksia. Toivon, että työni tuloksista on hyötyä myös toimeksiantajalleni STT:lle ja Lehtikuvulle.

Opin opinnäytetyöstäni erityisesti aikataulutuksen tärkeyden. Olisin voinut sopia töissäni jo viime syksynä, että teen nelipäiväistä viikkoa, jotta voin edistää opinnäytetyötäni. Jos olisin tehnyt näin, opinnäytetyö olisi luultavasti valmistunut nopeammin. On myös tärkeää asettaa itselleen selkeitä tavoitteita sekä deadlineja aikataulun suhteen. Olen kuitenkin erittäin tyytyväinen työni tulokseen, vaikka siinä kestikin hieman odotettua kauemmin.

Haluan kiittää opinnäytetyöohjaajaani Kaarina Järventausta tuesta, ymmärryksestä, neuvoista sekä muusta korvaamattomasta avusta työni suhteen. Kiitos myös STT:lle ja sen avainasiakaspäällikkö Maija Paikkalalle, joka oli avuksi työssäni jopa ollessaan itse äitiysvapaalla. Kiitos myös Lehtikuvan varaesimies Aleksi Tuomolalle ja uutiskuvan päällikölle Panu Tuunalalle, jotka auttoivat haastattelukysymysten kokoamisessa nimenomaan Lehtikuvan kiinnostusten mukaisesti. Kiitos haastateltavilleni MTV Uutisten Mona Haapsaarelle ja Eetu Ruonakoskelle sekä Hufvudstadsbladetin Tobias Petterssonille ja Heidi Eklundille.

Lähteet

Aamulehti 2018. Latvala, J. Aamulypsystä tutun Jaajo Linnonmaan herätyskello soi arkisin 5.20 – Vuonna 2011 hän teki elämänsä parhaan päätöksen. Luettavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/200962629>. Luettu 25.2.2019.

Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Akatiimi Oy. Hamina.

Aslama, M. 2006. Sukupuoli numeroina. Teoksessa Mäkelä, A., Puustinen, L., Ruoho, I. 2006. Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Gaudeamus. Helsinki.

Eklund, H. 6.3.2019. Visuaalinen toimittaja ja sivusuunnittelija. Hufvudstadsbladet. Haastattelu. Helsinki.

Haapsaari, M. 26.2.2019. Verkon tuottaja. MTV Uutiset. Haastattelu. Helsinki.

Hazard Owen, L. 2018. News stories in Europe are predominantly by and about men. Even photograph sizes are unequal. Luettavissa: <http://www.niemanlab.org/2018/05/news-stories-in-europe-are-predominantly-by-and-about-men-even-photograph-sizes-are-unequal/>. Luettu 11.10.2018

Helsingin Sanomat 2019a. HS lupasi lisätä naisten osuutta uutisissa – katso tästä ajantasainen tilanne. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005654028.html>. Luettu 3.5.2019.

Helsingin Sanomat 2019b. Naisten osuus hs.fin jutuissa. Luettavissa: <https://interactive.hs.fi/static/gendergraph/>. Luettu 3.5.2019.

Helsingin Sanomat 2019c. Ubaud, A. Onko naisten määrä kasvanut Hesarissa vuoden aikana?. Luettavissa: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006027043.html>. Luettu 3.5.2019.

Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä. Helsinki.

Hufvudstadsbladet 2019a. Historik. Luettavissa: <http://gamla.hbl.fi/om-hbl/historik>. Luettu 6.2.2019.

Hufvudstadsbladet 2019b. Suomeksi. Luettavissa: <http://gamla.hbl.fi/om-hbl/suomeksi>. Luettu 6.2.2019.

Hufvudstadsbladet 2019c. Fakta om Hufvudstadsbladet. Luettavissa: <http://gamla.hbl.fi/om-hbl/fakta>. Luettu 6.2.2019.

Hufvudstadsbladet 2018-2019. Luettavissa: <https://www.hbl.fi>. Luettu 31.10.2018, 8.11.2018, 9.11.2018, 13.11.2018, 13.2.2019, 18.2.2019, 23.2.2019.

Julkisen sanan neuvosto 2019. Journalistin ohjeet ja liite. Luettavissa: https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Luettu 13.2.2019.

Konstsamfundet 2019. Konstsamfundet suomeksi. Luettavissa: <https://www.konstsamfundet.fi/om-oss/konstsamfundet-suomeksi/>. Luettu 6.2.2019.

Kyrölä, K. 2006. Ruumis, media ja ruumiinkuvat. Teoksessa Mäkelä, A., Puustinen, L., Ruoho, I. 2006. Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Gaudeamus. Helsinki.

Me naiset 2019. Saloranta, E. Nyrkkeilijä Eva Wahlström ylistää Niklas-puolisoaan: ”Hän on paras sparraaja ja tuki”. Luettavissa: <https://www.menaiset.fi/artikkeli/ihmiset-ja-ilmiot/ihmiset/nyrkkeilija-eva-wahlstrom-ylistaa-niklas-puolisoaan-han-paras>. Luettu 25.2.2019.

MTV Uutiset 2019. MTV Info. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/yritys>. Luettu 6.2.2019.

MTV Uutiset 2018-2019. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi>. Luettu 31.10.2018, 8.11.2018, 9.11.2018, 13.11.2018, 13.2.2019, 18.2.2019, 23.2.2019.

Ojajarvi, S. 2004. Toistamisen politiikka: Judith Butler ja sukupuolen tekeminen, Teoksessa Mörä, T., Salovaara-Moring, I., Valtonen, S. 2004. Mediatutkimuksen vaeltava teoria, s. 255-273. Gaudeamus. Helsinki.

Pettersson, T. 6.3.2019. Verkon uutistoimittaja. Hufvudstadsbladet. Haastattelu. Helsinki.

Ruonakoski, E. 26.2.2019. Verkkotoimittaja ja etusivutoimittaja. MTV Uutiset. Haastattelu. Helsinki.

STT 2019a. Suomen Tietotoimisto. Luettavissa: <https://stt.fi/>. Luettu 6.2.2019.

STT 2019b. Näin Australian toimistolla. Luettavissa: <https://stt.fi/928/>. Luettu 6.2.2019.

STT 2019c. Johto ja omistajat. Luettavissa: <https://stt.fi/omistajat/>. Luettu 6.2.2019.

STT 2019d. Johtoryhmä. Luettavissa: <https://stt.fi/en/yhteystiedot/johtoryhma/>. Luettu 13.2.2019.

STT 2019e. Kuva-arkisto. Luettavissa: <https://stt.fi/product/kuva-arkisto/>. Luettu 25.4.2019.

STT 2019f. Kuvauspalvelut. Luettavissa: <https://stt.fi/product/kuvauspalvelut/>. Luettu 25.4.2019.

STT 2019g. Videot. Luettavissa: <https://stt.fi/product/uutisvideot/>. Luettu 25.4.2019.

STT 2019h. Uutiskuvat. Luettavissa: <https://stt.fi/product/uutiskuvat/>. Luettu 25.4.2019.

STT 2019i. Kaikki palvelut. Luettavissa: <https://stt.fi/palvelut/kaikki-palvelut/>. Luettu 25.4.2019.

STT 2018. Malinen, T. Kimmo Pietisestä STT:n uusi toimitusjohtaja. Luettavissa: <https://stt.fi/kimmo-pietinen-stt-toimitusjohtaja/>. Luettu 13.2.2019.

The New York Times 2006. Aspan, M. Ease of Alteration Creates Woes for Picture Editors. Luettavissa: <https://www.nytimes.com/2006/08/14/technology/14photoshop.html>. Luettu 13.2.2019.

Tuomola, A. 9.11.2018. Kuvatoimituksen varaesimies. Lehtikuva. Haastattelu. Helsinki.

Turtiainen, J. 2005. Hirviöitä ja bikinejä – urheilevat naiset maskuliinisuuden varjossa. Teoksessa Laiho, M., Ruoho, I. 2005. Median merkitsemät – Ruumis ja sukupuoli kuvassa. PS-kustannus. Jyväskylä.

Weselius, H. 2014. Suunniteltu kuva – Henkilökuvien rakentaminen aikakauslehdessä. Aalto PHOTO books.

Yle 2018. Orispää, O. Susanna Koski tapasi työttömän Anna-Maija Tikkasen, eikä suostunut vertaamaan tuloja: "Tässä työssähän pystyy elämään viikkokausia käymättä ruoka-kaupassa". Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10203464>. Luettu 25.2.2019.

Liitteet

Liite 1. Tutkimuskysymykset STT:n asiakkaille

1. Mitkä ovat työtehtäväsi ja millä tavalla valokuvat liittyvät työhösi?
2. Kuinka monta kuvalähdettä uutismediallasi on?
3. Arvioi, kuinka usein joudut tekemään kuvavalintaa työssäsi.
4. Kuinka paljon aikaa käytät kuvan valintaan?
5. Mitkä elementit kuuluvat hyvään henkilökuvaan?
6. Kuinka usein käytät työssäsi Lehtikuvan henkilökuvia?
7. Millaisena koet Lehtikuvan henkilökuvien tarjonnan?
8. Miten arvioisit Lehtikuvan henkilökuvien laatua? (Visuaalisesti, journalistisesti sekä teknisesti.)
9. Löytyykö Lehtikuvalta yhtä paljon/helposti henkilökuva vaihtoehtoja miehistä ja naisista? Näkyykö sukupuoli kuvien tarjonnassa?
10. Kuinka paljon laatu ratkaisee kuvan valinnassa?

Tehtävä: kumman kuvan valitsisit.

3 kuvaparia, joihin liitettynä artikkeli. Haastateltavan on valittava henkilökuvista toinen ja perusteltava valintansa. Kaksi kuvapareista on naisista, yksi miehestä.

11. Mitä asioita otat huomioon henkilökuvan valinnassa?
12. Mitkä asiat vaikuttavat, kun valitsemassasi kuvassa on miesoletettu/naisoletettu?
13. Mietitkö kuvavalinnassa henkilön edustavuutta?
14. Millaiset kuvitukset tuovat paljon lukijoita? (Mihin uskot/mitä olet havainnut verkko-analytiikan pohjalta?)
15. Onko toimituksessa käyty keskustelua siitä, esiintyykö naisia suhteessa miehiin etusivulla riittävästi ja käytetäänkö naisia ja miehiä yhtä paljon esim. asiantuntija-rooleissa?
16. Onko toimituksessa käyty keskustelua siitä, millaisissa kuvissa naisia esiintyy?

Liite 2. Valitse kuva –tehtävän artikkelit

Artikkeli 1. Menaiset.fi 17.1.2019

Nyrkkeilijä Eva Wahlström ylistää Niklas-puolisoaan: ”Hän on paras sparraaja ja tuki”

Urheilugaalassa puolisonsa kanssa edustanut Eva kertoi, että hänelle oli tulla pukukriisi, sillä Amerikasta ostetut asut näyttivät Suomessa erilaiselta.

Nyrkkeilijä Eva Wahlström ja nyrkkeilijäpuoliso Niklas Räsänen olivat yksi Urheilugaalan näyttävimpiä pareja. Musta-kultaisten asukokonaisuuksien lisäksi nyrkkeilijäparilla oli samantyylliset lettikampaukset.

– Käytiin samalla kampaajalla, hyväntuulinen Eva naurahti.

Ennen gaalaa Evalle oli tulla pukukriisi, sillä Amerikasta ostetut asut näyttivät Suomessa erilaiselta.

– Ne oli liian missimekkoja! Siellä röyhelöiden keskellä ne ei näyttäneet siltä, mutta täällä olivat vähän liikaa. Tilasin sitten viime viikolla tämän asun netistä. Älkää kysykö kenen suunnittelema!

Evan edellinen vuosi oli nyrkkeilijänä haastava, sillä tärkeä ottelu peruuntui. Joulukuussa hän hävisi irlantilaiselle **Katie Taylorille**. Tappio oli Evan ammattilaisuran ensimmäinen.

– Tuntui jopa vapauttavalta hävitä. Moni on paheksunut, kun totean näin, mutta niin se menee. Mitä enemmän yrittää, sitä isompia riskejä täytyy ottaa. Tiesin, että vastustaja on kova, mutta olin tyytyväinen, että otin riskin ja kohtasin hänet.

– Niklas sanoi ottelun jälkeen, että olen ylpeä sinusta. Ei hänen siinä tarvinnut minua lohdutella. Hän on paras sparraaja ja tuki, Eva kehaisi miestään.

Tänä vuonna Eva haaveilee, että pääsee ottelemaan maailmanmestaruudesta. Nyrkkeilijä paljasti, että hänestä kuvataan myös dokumenttisarjaa.

Artikkeli 2. Aamulehti.fi 24.5.2018

Aamulypsystä tutun Jaajo Linnonmaan herätyskello soi arkisin 5.20 – Vuonna 2011 hän teki elämänsä parhaan päätöksen

40 vuotta täyttävä Jaajo Linnonmaa toivoo, että joku muu olisi voittanut vuoden radiojuontajan tittelin.

Kahdeksan kertaa vuoden radiojuontajaksi valittu Jaajo Linnonmaa toivoi, että tänä vuonna joku muu olisi saanut tittelin.

– Uskon, että se aiheuttaisi jollekin muulle todella paljon iloa. Olen iloinen, että samat kuulijat valitsevat minut, mutta pitää muistaa, että olen tehnyt tätä 12 vuotta. Osa porukasta on elänyt sen ajan mukana ja ohjelma on tullut heille tärkeäksi.

Linnonmaa on saanut kuulla äänensä olleen läsnä monenlaisissa tilanteissa.

– Ympäri Suomea kulkiessa on kerrottu, miten minun muistetaan aloittaneen Aamulypsy-ohjelmassa, ja että sen jälkeen on menty naimisiin, saatu lapsia, erottu, koettu sairaus tai että olen puhunut radiossa taustalla, kun vaimo on pakertanut synnytyksessä.

Linnonmaan mielestä turha yrittäminen kuultaa radiojuontajasta läpi.

– Mietin aina ohjelmaa tehdessä, että istun jonkun kanssa auton etupenkillä, kahvipöydässä tai vaikka nosturin nokassa. Eihän kukaan jaksakaan siinä huutajaa, joten yritän kertoa päivän asioita rauhallisesti.

"Elämäni paras päätös"

Linnonmaan herätyskello soi aamulla kello 5.20, minkä jälkeen hän suuntaa Espoosta Helsinkiin.

– Kesällä se on ihanaa, kun on valoisaa. On ihanaa ajaa huoltoasemalle hakemaan leipää ja kahvia. Länsiväylää ajellessa ja auringon noustessa tuntee itsensä etuoikeutetuksi, kun muita ei ole liikenteessä.

– Marraskuussa heräämisessä ei ole mitään herkkua. Joka kerta kun katsoo peiliin, miettii, miten tätä jaksaa tehdä ?

Linnonmaa kamppaili työmotivaation puutteen kanssa vuonna 2011. Suomipop-kanavan silloinen omistaja ei tuntunut panostavan kanavaan, eikä aamuohjelmalla ollut kasvumahdollisuuksia.

Linnonmaa päätti ottaa etäisyyttä kaikkeen ja lähteä Lappiin, missä hänen vaimonsa suoritti erikoistumisopintoja. Lapissa vietetyn vuoden aikana Suomipopin omistaja vaihtui ja Linnonmaa houkuteltiin takaisin.

– Oli elämäni paras päätös lähteä Ounasvaaralle. Tutustuin itseeni ja näin maailmaa vähän kauempaa. Tajusin, että radiotyö on, mitä haluan tehdä. En koe, että olisin sitä ihan heti lopettamassa.

Artikkeli 3. Yle.fi 14.5.2018

Susanna Koski tapasi työttömän Anna-Maija Tikkasen, eikä suostunut vertaamaan tuloja: "Tässä työssähän pystyy elämään viikkokausia käymättä ruokakaupassa"

Viime syksynä kansanedustaja Susanna Koski liikuttui, kun hän kuuli köyhän työttömän Anna-Maija Tikkasen tarinan. Toukokuussa he tapasivat uudestaan – nyt oli toinen ääni kellossa.

Kokoomuksen kansanedustaja Susanna Koski ja helsinkiläinen pitkäaikaistyötön Anna-Maija Tikkanen tapasivat ensimmäisen kerran syksyllä 2017 Kuplat-sarjan kuvauksissa.

Keskustelun aiheena oli köyhyys ja eriarvoistuminen.

Tikkanen kertoi Koskelle tuolloin omasta elämästään. Tunteikas keskustelu johti lopulta siihen, että Koski myönsi, etteivät ahkeruus ja osaaminen aina riitä, jos kyseessä on inhimillinen hätä.

– Minä ymmärrän sinua. Olisi kornia yrittää vakuuttaa, mitä kaikkea hallitus on tehnyt, hän sanoi silloin.

Tikkanen antoi Kuplat-sarjan ensimmäisessä osassa Koskelle haasteen. Kosken pitäisi selvittää tiliotteestaan, miten kauan toimeentulotuen perusosa riittäisi hänen arjessaan, ja mihin se kuluisi.

Yhden aikuisen toimeentulotuki on noin 491 euroa kuukaudessa.

Vaasalainen kansanedustaja Susanna Koski, 33, kutsuu itseään nuorkonservatiiviksi. Hän kammoksuu holhousyhteiskuntaa ja uskoo yksilön vapauteen ja vastuuseen.

Toukokuun alussa Tikkanen kävi eduskunnassa selvittämässä, miten hänen esittämälleen haasteelle kävi. Hän halusi myös keskustella Kosken kanssa siitä, miten toimeentulotuella voi pärjätä vuodesta toiseen, kun pienikin yllättävä meno voi romuttaa ruokabudjetin.

– Jos ihminen on työtön, kyse on siitä, ettei hän pysty myymään osaamistaan tai tuottamaan sitä lisäarvoa, joka auttaisi hänet köyhyydestä pois, Koski selitti Tikkaselle.

– Sinä olet korkeasti koulutettu nainen. Mikä voisi olla sinun kohdallasi se lisäarvo, jolla voisit saada omaa tilannettasi kohennettua? Koski kysyi.

– Jos minä olisin työkykyinen, ensimmäisenä tarvitsisin tietokoneen. Mutta kun toimeentulotuesta ei voi säästää! Tikkanen vastasi kipakasti.

– Eikö missään ole mitään mahdollisuuksia? Koski huokasi lyhyen sananvaihdon jälkeen.

– Maailmahan on mahdollisuuksia täynnä niille, jotka kykenee, mutta jos on rajoitteita...

– Meillä kaikilla on rajoitteita! Koski huudahti Tikkaselle. Hän kuitenkin kysyi, miten paljon Tikkanen tarvitsisi lisää pärjätäkseen.

– Ai mikä minua auttaisi? Tällä hetkellä 150 kuussa olisi sellainen, joka nostaisi minut, Tikkanen laskeskeli.

Kosken saaman palautteen mukaan toimeentulotuella pärjää hyvin
Susanna Koski kertoi saaneensa syksyn keskustelun jälkeen paljon palautetta, jonka mukaan toimeentulotuella pärjää vallan mainiosti.

– Kun ei käy töissä, niin omaa kuluttamista pystyy paljon paremmin kohdentamaan. Pystyt esimerkiksi käyttämään aikaa ruoan hankkimiseen ja valmistamiseen ihan toisella tavalla kuin tavallinen työssäkäyvä ihminen, Koski vakuutti Tikkaselle palautteen perusteella.

Entä miten Koski selvisi haasteesta?

- Ei ole tämän keskustelun ja lopputuloksen kannalta kovin hedelmällistä, että kansanedustajan palkan kanssa pohtisimme toimeentulotuen riittämistä. Kulurakenne on ihan itsestäänselvästi erilainen. Tässä työssähän pystyy viikkokausia elämään käymättä esimerkiksi lainkaan ruokakaupassa.
- Oleellista on, miten rahaa käytetään, kun sitä on vähän. Ja ennen kaikkea: mistä sitä saa lisää, Koski tähdensi hämmentyneelle Tikkaselle.
- Minulla on hyvin voimakas tunne siitä, että elämme niin eri maailmoissa. Minusta tuntuu, ettei ole mitään mitä voisin sanoa, että sinä ymmärtäisit, mitä se todellisuus todellakin on, Anna-Maija Tikkanen sanoi lopuksi.